

ZPRAVODAJ KVZ

ZPRAVODAJ KANCELÁŘE
VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE PRO
ZASTUPOVÁNÍ
ČESKÉ REPUBLIKY PŘED
EVROPSKÝM SOUDEM
PRO LIDSKÁ PRÁVA

2025

číslo 1 | duben | ročník 13
Judikáty Soudu za třetí čtvrtletí roku 2024

Boj proti dezinformacím

Bielau proti Rakousku

Sankce uložena lékařům za vědecky
neobhajitelná tvrzení

Ochrana menšin

Hanovs proti Lotyšsku

Právo LGBT osob na lidskou
důstojnost a autentický život

Autonomie pacienta

Pindo Mulla proti Španělsku

Odmítnutí život zachraňující
léčby

Občanské právo

Autonomie pacienta 6

Pindo Mulla proti Španělsku

Transfuze krve u Svědků Jehovových.

Nestrannost soudu 8

Tsulukidze a Rusulashvili proti Gruzii

Příbuzenský vztah mezi asistentkou soudce a advokátem protistrany

Whistleblowing 10

Hrachya Harutyunyan proti Arménii

Nahlášení korupce u bývalého zaměstnavatele.

Rodinné právo 12

A. P. a A. M. proti České republice

Svěření dítěte do péče otce v zahraničí.

Důvěrnost jednání o smíru před Soudem 13

Wegnerová a ostatní proti České republice

Využití informací z jednání o smírném urovnání mezi vládou a třetí osobou v řízení před vnitrostátními soudy.

Trestní právo

Adhezní řízení 15

Fabbi a ostatní proti San Marinu

Zastavení trestního řízení z důvodu promlčení, zapříčiněného nečinností soudu, a práva poškozených.

Ochrana menšin 18

Hanovs proti Lotyšsku

Právo LGBT osob na lidskou důstojnost a autentický život.

Presumpce nevinny 20

C. O. proti Německu

Výroky o podílu osoby na trestné činnosti v rozsudcích proti spoluobviněným v době, kdy sama tato osoba ještě nebyla uznána vinnou.

Sexuální násilí 22

İ. G. proti Turecku

Procesní závazky státu při sexuálním násilí spáchaném nezletilými osobami.

Regulace prostituce 24

M. A. a ostatní proti Francii

Kriminalizace nákupu sexuálních služeb.

Zneužití práva podat stížnost k Soudu 27

Mamić a ostatní proti Chorvatsku

Manipulace stěžovatele s trestním řízením.

Protiepidemická opatření..... 29

Pasquinelli a ostatní proti San Marinu

Omezení uložená pracovníkům zdravotně-sociálního sektoru během pandemie Covid-19.

Boj proti dezinformacím....31

Bielau proti Rakousku

Sankcionování lékaře za vědecky neobhajitelná tvrzení.

Cizinecké právo..... 33

Okubamichael Debru proti Švédsku

Zamítnutí žádosti o sloučení rodiny pro nesplnění podmínky minimálního příjmu.

Vězeňství 35

Sahraoui a ostatní proti Francii

Úmrtí vězně na otravu nelegálně získanými léky.

Namik Yüksel proti Turecku

Právo vězně na pravidelný kontakt se svým dítětem.

W.W. proti Polsku

Přístup trans vězenkyně k hormonální léčbě.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

Spravedlivý proces..... 40

Rodinný život..... 41

Imigrační detence rodin s nezletilými dětmi..... 41

Velký senát soudu

Odsouzení za terorismus.....42

Výkon rozsudků Soudu

Kolegium expertů k výkonu rozsudků Soudu..... 43

Anotace rozsudků a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva obsažené ve Zpravodaji nejsou úředními rozhodnutími a nejsou závazné. Jsou však autorskými díly chráněnými autorským právem. Zpravodaj jako celek ani jednotlivé anotace v něm obsažené proto nesmí být bez předchozího souhlasu státu reprezentovaného Ministerstvem spravedlnosti zpřístupňovány veřejnosti ani jinak užívány, zejména rozmnožovány, nad rámec volného užití dle § 30 autorského zákona a zákonných licencí dle § 31 a násl. autorského zákona.

Přehled použitých piktogramů

Jednotlivé články Úmluvy a protokolů

článek 2: Právo na život

článek 3: Zákaz mučení

článek 4: Zákaz otroctví a nucených prací

článek 5: Právo na svobodu a osobní bezpečnost

článek 6: Právo na spravedlivé řízení

článek 8: Právo na respektování soukromého a rodinného života

článek 9: Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

článek 10: Svoboda projevu

článek 11: Svoboda shromažďování a sdružování

článek 14: Zákaz diskriminace

článek 1 Protokolu č. 1: Ochrana majetku

článek 2 Protokolu č. 1: Právo na vzdělání

článek 3 Protokolu č. 1: Právo na svobodné volby

článek 2 Protokolu č. 4: Svoboda pohybu

Ostatní piktogramy

Rozhodnutí proti ostatním státům Rady Evropy

Rozhodnutí proti České republice

Rozhodnutí velkého senátu Soudu

Mezistátní stížnost

Občanské právo

Správní právo

Trestní právo

Užitečné odkazy

Slovo úvodem

Milé čtenářky, milí čtenáři,

v letošním roce nás čeká významné jubileum. Na podzim uplyne 75 let od podpisu Evropské úmluvy o lidských právech. Toto výročí připomene konference, kterou pořádá **Česká společnost pro evropské a srovnávací právo** ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí, v Černínském paláci 23. května. Bude se bilancovat a hodnotit, co nám tento lidskoprávní katalog v průběhu let přinesl, třebaže v tuzemsku slaví teprve Kristova léta.

U výročí ještě zůstaneme. Brzy tomu bude rok, co jsme spustili nový portál o mezinárodním právu lidských práv <https://mezisoudy.cz/>. Na webu najdete unikátní databázi lidskoprávní judikatury s bohatou paletou vyhledávacích kritérií, průvodce judikaturou ESLP podle oblastí práva (rodina, soudy, policie, zdravotnictví, životní prostředí atd.), tematické příručky k různým právním otázkám či manuál slučitelnosti s návodem, jak ověřovat soulad návrhů zákonů s judikaturou ESLP. Jsou zde také starší čísla Zpravodaje, texty mezinárodních úmluv o lidských právech a překlady množství materiálů k nim, aktuality, informace o podávání stížností a průběhu řízení před mezinárodními orgány, informace o výkonu odsuzujících rozsudků, ale i výukové, vzdělávací a jiné materiály využitelné v právní kuchyni.

Jsme rádi, že úsilí, jehož plody můžete okusit online, nezůstalo bez povšimnutí úřadů. Kancelář vládního zmocněnce byla za tento počín nominována na **Úřednický čin roku 2024** – a nyní snad už mohu prozradit, že i postoupila mezi finalisty – v kategorii analytická práce. Slavnostní vyhlášení úřednických Oscarů proběhne 10. dubna. Držte nám palce.

Nebyla by to KVZ, kdyby se po skončení jednoho projektu nevrhla do dalšího. Z dosavadních reakcí se zdá, že jsou praxí zvláště ceněny tematické příručky. Proto jsme na ně pamatovali i v navazujícím projektu Zvyšování kapacit pro implementaci mezinárodních lidskoprávních závazků financovaném z Norských fondů s podporou Ministerstva spravedlnosti. Těší mě, že vám mohu výstupy našeho několikaměsíčního úsilí představit. Pod [odkazem](#) najdete sedm nových příruček: diskriminace dětí ve vzdělávání, domácí násilí, důkladnost vyšetřování, důvěrnost komunikace advokáta s klientem, odebrání dětí, podmínky ve věznicích a sexuální násilí.

Kdybyste se chtěli na vlastní oči přesvědčit, že jejich autorem není umělá inteligence, ale skuteční lidé, nabízím vám příležitost. S obsahem webu průběžně seznamujeme právnickou obec. Školení již absolvovaly desítky soudců, státních zástupců, studentů a legislativních pracovníků. Brzy dojde na advokáty. Rádi portál představíme i vám a vašim kolegyním a kolegům. Stačí napsat na kvz@mzp.gov.cz a domluvit termín.

A protože za okny mé kanceláře je jaro v rozpuku, což prozrazuje nejen ozývající se alergie, ale i chodci vykračující si ulicí v párech, loučím se s vámi a vyrážím na čerstvý vzduch. Než tak učiníte vy, vytiskněte si s sebou nové číslo Zpravodaje. Až se s ním posadíte na lavičku v parku, bude vám dělat společnost celý kolektiv KVZ.

Vladimír Janoušek Pysk,
zástupce vládního zmocněnce

Autonomie pacienta

Rozsudek ze dne 17. září 2024 ve věci č. 15541/20 – Pindo Mulla proti Španělsku

Velký senát Soudu jednomyslně shledal, že tím, že soudkyně rozhodla o provedení krevní transfuze člence Svědků Jehovových na základě neúplných informací a bez řádného zohlednění jejího dříve vysloveného přání, došlo k porušení jejího práva na respektování soukromého života podle článku 8 Úmluvy ve světle svobody svědomí a náboženského vyznání zaručené článkem 9 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka se hlásí k Svědkům Jehovovým, kteří za všech okolností odmítají transfuzi krve. Poté, co jí lékaři doporučili operaci, si nechala vystavit dva dokumenty – záznam o dříve vysloveném přání a plnou moc advokátovi – v nichž odmítla podstoupit všechny formy

o soudním opatření informována, třebaže v době převozu na operační sál byla ještě při vědomí, orientovaná a spolupracující. Konzultována nebyla ani její rodina.

Stěžovatelka později soudní rozhodnutí napadla, avšak neúspěšně. Odvolací soud konstatoval, že byla schopna projevit svou vůli, avšak její dříve vyslovené přání považoval za nepoužitelné. Uvedl, že na kopii informovaného souhlasu, který měl k dispozici, chyběl její podpis, a proto nemohl potvrdit, zda léčbu skutečně odmítla. Souhlas byl tudíž udělen v souladu se zákonem. Ústavní soud její ústavní stížnost odmítl s odůvodněním, že nedošlo k porušení základních práv.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 8 A 9 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že podáním krevní transfuze během operace navzdory jejímu nesouhlasu došlo k zásahu do jejího práva na respektování soukromého života podle článku 8 Úmluvy a svobody svědomí a náboženského vyznání podle článku 9 Úmluvy.

transfuze krve za jakékoliv zdravotní situace. Záznam o dříve vysloveném přání byl dostupný v celostátním elektronickém systému.

Později byla stěžovatelka přijata v život ohrožujícím stavu do nemocnice, kde podepsala informovaný souhlas, ve kterém odmítla krevní transfuzi. Následujícího dne by převezena do nemocnice v Madridu, s čímž souhlasila. Během převozu se lékaři madridské nemocnice faxem obrátili na soud s urgentním dotazem, jak mají postupovat. Sdělili přitom, že stěžovatelka ústně odmítla jakoukoli léčbu. Z faxu nebylo patrné, že již předchozí den podepsala informovaný souhlas, v němž odmítla krevní transfuzi. Službu konající soudkyně věc konzultovala se státním zástupcem a soudním lékařem, který na podkladě informací od nemocnice uvedl, že není zřejmé, zda je stěžovatelka v daný okamžik schopna souhlas s léčbou udělit nebo ne. Na to soudkyně nereagovala a bez dalšího šetření vydala po cca jedné hodině od obdržení žádosti povolení k provedení veškerých zdravotních zákroků nezbytných pro záchranu života stěžovatelky. Nemocnice následně provedla operaci i krevní transfuzi. Stěžovatelka nebyla

a) Právní charakteristika stížnostních námitek

Soud nejprve konstatoval, že námitka stěžovatelky týkající se svobody svědomí a náboženského vyznání může být dostatečně posouzena pod úhlem článku 8 Úmluvy, který bude vyložen a použit ve světle článku 9 Úmluvy. Takový přístup Soud zvolil i v řadě jiných případů, kdy stížnost považoval za vhodnou posuzovat na poli jednoho ustanovení Úmluvy, byť se dotýkala také zájmů chráněných jinými články Úmluvy (srov. [Abdi Ibrahim proti Norsku](#), č. 15379/16, rozsudek velkého senátu ze dne 10. prosince 2021, § 142).

b) Zásah do práv stěžovatelky

Soud dále shrnul, že stěžovatelka se na vnitrostátní úrovni snažila zvrátit rozhodnutí soudkyně, které jí způsobilo újmu. Soud proto svůj přezkum zaměřil na souhlas s lékařským zákrokem udělený soudem, rozhodovací proces vedoucí k jeho udělení, jakož i procesní záruky, které jej doprovázely, a to za konkrétních skutkových a právních okolností dané věci. Úkolem Soudu totiž není přezkoumávat úsudek lékařů ohledně zvoleného lékařského postupu ([Lopes de Sousa Fernandes](#)

proti Portugalsku, č. 56080/13, rozsudek velkého senátu ze dne 19. prosince 2017, § 198), obzvláště pokud tato otázka nebyla před vnitrostátními orgány nastolena.

c) Odůvodněnost zásahu do práv stěžovatelky

1. K zákonnosti a legitimnímu cíli

Soud potvrdil, že zásah do práv stěžovatelky byl proveden na základě zákona, v souladu s výjimkou z informovaného souhlasu stanovenou vnitrostátním právem. Účelem výjimky je chránit život a zdraví pacientů. Vzhledem k pozitivnímu závazku států podle článků 2 a 8 Úmluvy chránit život a zdraví pacientů v nemocnicích tedy zásah sledoval cíl ochrany zdraví.

2. K nezbytnosti zásahu

Soud zdůraznil, že mentálně způsobilý dospělý pacient má podle článku 8 Úmluvy právo autonomně rozhodovat o tom, jaká zdravotní péče mu bude poskytnuta, a to včetně práva odmítnout léčbu, i pokud to pro něj může mít závažné či dokonce fatální následky (*Pretty proti Spojenému království*, č. 2346/02, rozsudek ze dne 29. dubna 2002, § 61). Stát má však povinnost pro tyto případy zavést procesní rámec s náležitými pojištěními, který zajistí, že odmítnutí život zachraňující léčby je 1. svobodné, 2. učiněné osobou s náležitou způsobilostí, 3. učiněné s vědomím důsledků tohoto

rozhodnutí, 4. jednoznačné a specifické, a 5. odrážející aktuální vůli pacienta, jelikož pacient má rovněž právo své rozhodnutí později změnit (např. *Arskaya proti Ukrajině*, č. 45076/05, rozsudek ze dne 5. prosince 2013, § 88; a *Lambert a ostatní proti Francii*, č. 46043/14, rozsudek velkého senátu ze dne 5. června 2015, § 147). I s poukazem na Úmluvu o lidských právech a biomedicíně Soud podtrhl, že tzv. dříve vyslovené přání pacienta nemusí být automaticky respektováno za všech okolností; v určitých situacích totiž může vyvstát potřeba ověřit, zda toto přání v dané situaci stále platí.

V projednávané věci Soud identifikoval klíčový problém nikoliv ve výsledku, ale v kvalitě rozhodovacího procesu. Příslušné soudkyni nebyly komunikovány předchozí projevy vůle stěžovatelky, a zároveň se nezabývala otázkou, zda byla stěžovatelka – v čase, který stále zbýval a požadované formě – způsobilá rozhodnout, jaká léčba je pro ni přijatelná.

Soud zdůraznil význam soudní ochrany v medicínských sporech (srov. *Glass proti Spojenému království*, č. 61827/00, rozsudek ze dne 9. března 2004; *Lambert a ostatní proti Francii*, cit. výše), připomněl však, že soudní rozhodnutí závisí na dodání úplných podkladů, což se zde nestalo. I když lékaři v krizové situaci jednali s cílem zachránit život stěžovatelky, rozhodnutí bylo založeno na neúplných a chybně interpretovaných

informacích. Lékaři žádající o souhlas s transfúzí totiž soudu neposkytli podstatné informace, zejména o dříve projevené vůli stěžovatelky, což mělo zásadní vliv na výsledné rozhodnutí.

Procesní záruky byly oslabeny urgentností situace. Stěžovatelka nebyla do řízení zapojena, čímž byla omezena možnost soudkyně prověřit všechny relevantní okolnosti. Klíčová otázka týkající se její způsobilosti rozhodovat o léčbě – ve zbývajícím čase a požadované formě – nebyla před soudem nastolena ani řešena. Nadto soudkyně nepřikročila ani ke konzultaci rodinných příslušníků, což je možnost, kterou vnitrostátní právo předvíдалo. Následná soudní řízení, včetně ústavní stížnosti, tuto vadu nenapravila, neboť zásadní otázky zůstaly nadále nevyjasněny.

Soudní rozhodnutí umožňující léčbu tak bylo přijato v řízení, v němž chyběla zásadní informace o projevené vůli stěžovatelky. Jelikož ona ani její blízcí o rozhodnutí nevěděli, nemohli pochybení napravit. Vnitrostátní právní systém tak na námítky stěžovatelky nereagoval

přiměřeně (srov. *Reyes Jimenes proti Španělsku*, č. 57020/18, rozsudek ze dne 8. března 2022, § 37–38).

3. Závěr

V projednávané věci proto došlo k zásahu do práva stěžovatelky na respektování soukromého života podle článku 8 Úmluvy ve světle článku 9 Úmluvy, jelikož rozhodovací proces nedostatečně respektoval autonomii stěžovatelky při výkonu jejího náboženského přesvědčení.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudkyně Elósegui ve svém souhlasném stanovisku zdůraznila některé aspekty věci, např. potřebu lepší koordinace a ochrany práv pacientů napříč regiony, aby se podobným porušením v budoucnu předešlo.

Soudce Ktistakis a soudkyně Morou-Vikström vyjádřili politování, že rozsudek jasněji nezdůraznil důležitost zásad vyplývajících z práva na sebeurčení a osobní autonomii. Odkaz na rozsudek *Lopes de Sousa Fernandes proti Portugalsku* neshledali příliš přiléhavým, jelikož v projednávané věci nebyl článek 2 Úmluvy vůbec dotčen. V

této souvislosti se pozastavili nad otázkou, zda ochrana zdraví ospravedlňuje omezení práva Svědků Jehovových odmítnout krevní transfuze za situace, kdy postoj stěžovatelky nijak neohrožoval zdraví třetích osob či zdraví veřejnosti obecně (na rozdíl např. od odmítání očkování proti Covid-19).

V částečně souhlasném a částečně nesouhlasném stanovisku soudkyně Seibert-Fohr, ke kterému se připojily soudkyně Kucsko-Stadlmayer, Koskelo, Bormann a soudci Pastor Vilanova, Ravarani, Kūris a Lubarda, jmenovaní uvedli, že souhlasí se závěrem o porušení článku 8 ve světle článku 9 Úmluvy s ohledem na nedostatky, které provázely rozhodovací proces. Nesouhlasili však s tím, že Soud přiznal stěžovatelce nemajetkovou újmu ve výši 12 000 eur. Důvodem pro konstatování porušení podle nich nebylo samotné podání krevní transfuze proti vůli stěžovatelky, ale nedostatečný respekt k její autonomii v rámci rozhodovacího procesu; jedná se tedy v zásadě o procesní porušení. Stěžovatelka navíc před Soudem přiznala, že mohla zahájit občansko-právní řízení o náhradu škody, ale rozhodla se tak neuchýnit. Soudci a soudkyně proto nespatořovali důvod, proč by měla být nyní přiznána náhrada, která nebyla požadována na vnitrostátní úrovni. V okolnostech projednávané věci by konstatování porušení Úmluvy podle nich bylo samo o sobě přiměřeným zadostiučněním.

Nestrannost soudu

Rozsudek ze dne 29. srpna 2024 ve věci č. 44681/21 a 17256/22 – Tsulukidze a Rusulashvili proti Gruzii

Senát páté sekce Soudu jednomyslně shledal porušení práva stěžovatelů na nestranný soud podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, když asistentka soudce tříčlenného senátu Nejvyššího soudu, který odmítl dovolání stěžovatelů, byla dcerou advokáta protistrany a povaha a rozsah jejího zapojení do rozhodování zůstaly neobjasněny, resp. přetrvaly objektivně odůvodněné pochybnosti o nestrannosti soudu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

V roce 2016 stěžovatelé dostali výpověď kvůli reorganizaci společnosti. Proti zaměstnavateli podali žaloby na určení, že jejich zaměstnání trvají a na doplacení dlužné mzdy. Oba případy dospěly k Nejvyššímu soudu. Ten o nich rozhodl v tříčlenném senátu tak, že dovolání stěžovatelů odmítl. První stěžovatel přitom dvakrát namítl podjatost soudců v senátu; jednak kvůli narušení nestrannosti soudce, který byl zároveň zpravodajem a předsedou senátu, když jeho asistentka byla dcerou advokáta hájícího protistranu, jednak z důvodu, že se

soudci v senátu dobře znali s advokátem protistrany. První námitku přezkoumali dva soudci senátu bez účasti předsedy, druhou celý senát. Druhý stěžovatel namítl ve své věci podjatost všech tří soudců ze stejných důvodů jako první stěžovatel. Jeho námitku posoudil celý senát. Všechny námitky senát zamítl pro nedůvodnost, jelikož se neprokázalo, že by asistentka nějak ovlivnila řízení či soudce.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali porušení práva na projednání věci nestranným soudem, protože dcera advokáta protistrany pracovala jako asistentka soudce v senátu Nejvyššího soudu, který odmítl jejich dovolání.

a) Obecné zásady

Soud připomněl, že nestrannost je třeba vnímat jako absenci předsudku či předpojatosti. Jejich přítomnost lze posuzovat skrze subjektivní a objektivní přístup. U druhého přístupu se zkoumá, zda soudce či soud skýkali dostatečné záruky k vyloučení jakýchkoliv pochybností;

především zda existují ověřitelné skutečnosti, které mohou vyvolat pochybnosti o nestrannosti. Při rozhodování, zda je dán oprávněný důvod obávat se, že soudce či soud nejsou nestranní, je klíčové, zda lze obavu považovat za objektivně odůvodněnou. Zároveň, aby soudy mohly vzbuzovat ve veřejnosti důvěru, je třeba vzít v úvahu i jejich vnitřní organizaci, resp. existenci postupů pro zajištění nestrannosti soudce či soudu (*Micallef proti Maltě*, č. 17056/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. října 2009, § 93–99).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Podle Soudu nic nenasvědčovalo osobní předpojatosti dotyčného soudce; jeho subjektivní nestrannost je tedy nutné presumovat, není-li prokázán opak. Soud proto posuzoval nestrannost tohoto soudce ve světle objektivního přístupu. Připomněl dále, že byť soudní úředníci nestojí mimo dosah požadavku nestrannosti, jeho použití se odvíjí od zvláštností role dané osoby v rámci vnitrostátního práva (*Bellizzi proti Maltě*, č. 46575/09, rozsudek ze dne 21. června 2011, § 58).

V tomto ohledu byli podle vnitrostátního práva asistenti soudců státními zaměstnanci jmenovanými předsedy soudů a vybírání z řad právníků s jedním až dvěma lety odborné praxe, kteří prošli zvláštním přípravným programem. Poskytují administrativní pomoc soudcům a zároveň na jejich žádost plní i úkoly právní povahy (sepisování skutkového stavu, zpracování rešerší či procesních písemností). Existuje také zvláštní skupina asistentů, kteří realizují zejména právní činnost, včetně zpracování rozsudků a dalších písemností v individuálních případech. Soud proto kvůli široké náplni činnosti asistentů shledal, že jejich práce nemá jen administrativní povahu. V závislosti na konkrétních úkolech může mít jejich zapojení značný význam pro soudní řízení. Aby tedy dotčené řízení bylo v souladu s článkem 6 Úmluvy, musí být i osoba vykonávající tyto úkoly nestranná (srov. tamtéž, § 59).

V dané věci nebylo sporu, že asistentka soudce byla dcerou advokáta protistrany. Podstatné tedy bylo zjistit povahu a rozsah jejího zapojení do řízení a zejména, zda plnila úkoly, které náleží soudcům (tamtéž, § 58). V tomto ohledu stěžovatelé pouze poukázali na její postavení asistentky a současně chyběly podklady týkající se její konkrétní role a úlohy v daných řízeních. Dotyčná však byla asistentkou v době, kdy Nejvyšší soud jednal v tříčlenném senátu v obou věcech. Nadto u prvního stěžovatele byl její soudce zpravodajem a předsedou

senátu. Stěžovatelé tak mohli předpokládat, že asistentka bude svému soudci poskytovat administrativní, resp. právní podporu. Vznikla tedy situace s možným střetem zájmů. Ta vyžadovala odpovídající reakci Nejvyššího soudu. V této souvislosti Soud zdůraznil, že pojem spravedlivého procesu podle článku 6 Úmluvy předpokládá nestrannost soudního řízení jako celku. V sázce je důvěra veřejnosti v soudní systém, kde má zdání velký význam. Případná absence vnitřních pravidel stanovujících profesní a etické standardy pro asistenty a nemožnost identifikovat a regulovat potenciální střety zájmů (např. z důvodu úzkých rodinných vazeb asistentů a účastníků řízení či jejich právních zástupců) tak ve výsledku může narušit nestrannost soudního řízení jako takového.

Soud shledal, že ve vnitrostátním právu neexistoval postup upravující odvolání asistentů. Jediným prostředkem bylo navrhnout vyloučení soudce. Toho stěžovatelé využili a vyjádřili obavy z nedostatku nestrannosti dotyčného soudce kvůli rodinným vazbám jeho asistentky. Senát Nejvyššího soudu k tomu pouze uvedl, že ovlivňování řízení a soudce se neprokázalo. Nezabýval se povahou a rozsahem zapojení asistentky do řízení a z toho vyplývajícím možným střetem zájmů. Předmětem sporu zde přitom byla údajná podjatost senátu z hlediska objektivního přístupu. Nešlo tedy o vliv, ale o zdání a o to, zda existují skutečnosti, které mohou

vyvolat pochybnosti o nestrannosti soudu z pohledu vnějšího pozorovatele. Otázka, zda lze pochybnosti stěžovatelů, pramenící z možného střetu zájmů asistentky, považovat za objektivně odůvodněné, ale zůstala nezodpovězena, byť se nabízelo analyzovat roli a funkci dané asistentky a uplatnit interní postupy s příslušnými standardy. Zběžné posouzení námitek stěžovatelů přehlížející situaci možného střetu zájmů asistentky tak nezmírnilo obavy ohledně nestrannosti soudce. Nadto námítka stěžovatelů se týkaly i dalších soudců v senátu z důvodu, že byli „blízkými známými“ advokáta protistrany. Za těchto okolností skutečnost, že dotyční soudci rozhodovali o návrhu na vlastní vyloučení, byť v souladu s právními předpisy, vyvolává otázku možného střetu zájmů (A. K. proti Lichtenštejnsku, č. 38191/12, rozsudek ze dne 9. července 2015, § 77–79).

Podle Soudu neobstojí ani obecný argument vlády, že požadavek na automatické vyloučení soudce jen kvůli rodinným vazbám asistenty na některou ze stran je vzhledem k velikosti země příliš široký. Soud se totiž musí v řízeních o individuálních stížnostech co nejvíce omezit na posouzení okolností dané věci. Nadto si státy

mají uspořádat právní systémy tak, aby zajistily soulad s požadavky čl. 6 odst. 1 Úmluvy, přičemž nestrannost patří mezi požadavky zásadní (*Xhoxhaj proti Albánii*, č. 15227/19, rozsudek ze dne 9. února 2021, § 410). Zároveň vláda neuvedla praktické obtíže při hledání náhrady za dotyčného soudce z řad ostatních soudců.

Vzhledem k výše uvedenému Soud konstatoval, že v rámci objektivního přístupu museli stěžovatelé prokázat, že existuje zdání podjatosti podložené ověřitelnými skutečnostmi, nikoli že soudce byl skutečně podjatý. Účast soudce na rozhodování případů stěžovatelů, když jeho asistentka byla dcerou advokáta protistrany, spolu s širokým mandátem, který mají asistenti v soudním systému, zde vytvořila situaci vyvolávající důvodné obavy o nestrannost soudce. Stěžovatelé nevěděli, v jakém rozsahu se asistentka skutečně podílela na jejich věcech, a Nejvyšší soud neobjasnil okolnosti jejího zapojení. Nerozptýlil pochybnosti stěžovatelů o nestrannosti daného soudce. Jejich pochybnosti tedy byly objektivně odůvodněné a nebyly jim poskytnuty odpovídající procesní záruky.

Soud proto rozhodl, že došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy u obou stěžovatelů.

Whistleblowing

Rozsudek ze dne 27. srpna 2024 ve věci č. 15028/16 – Hrachya Harutyunyan proti Arménii

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že bývalý zaměstnanec elektrárenské společnosti, který v reakci na výzvu této společnosti nahlásil korupční praktiky v ní, měl požívat ochrany oznamovatele (whistleblowera). Rozsudkem civilního soudu, kterým mu bylo následně uloženo uhradit zaměstnanci, o němž informoval, náhradu škody, tak došlo k porušení jeho práva na svobodu projevu chráněného článkem 10 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel pracoval řadu let pro společnost ENA, výlučného arménského poskytovatele elektrické energie, včetně práce na pozici ředitele bezpečnostního odboru. Půl roku po ukončení svého pracovního poměru stěžovatel zareagoval na veřejnou výzvu vedení ENA, aby každý, kdo má informace o korupčních praktikách,

k nimž by ve společnosti mohlo docházet, takové skutečnosti pod příslibem anonymity a důvěrnosti nahlásil. Na emailovou adresu speciálně zřízenou společností pro tento účel zaslal anonymní e-mail s tvrzením o pochybeních jednoho ze seniorních zaměstnanců. Následně mělo proběhnout interní vyšetřování, které by odůvodněnost takových podezření potvrdilo či vyvrátilo. O několik měsíců později kontaktoval stěžovatele Y. M., jeden z bezpečnostních pracovníků ENA, který se jej dotázal, zda oznámení opravdu psal, a nechal stěžovatele písemnou verzi oznámení podepsat. Následně interní šetření společnosti ENA dospělo k závěru, že všechna v oznámení obsažená tvrzení byla nepodložená. Manažeři, kteří v něm byli zmiňováni, byli během tohoto šetření s obsahem oznámení konfrontováni. Jeden z nich, V. B., podal proti stěžovateli žalobu pro pomluvu, v níž žádal omluvu a náhradu škody.

Vnitrostátní soudy uložily stěžovateli s argumentem, že jelikož už ve společnosti nepracoval, neměl ani právo oznamovat tvrzené nelegální praktiky, povinnost omluvy a náhrady škody ve výši cca 150 000 Kč. Uvedly, že svá nepodložená tvrzení vyslovil „veřejně“, neboť je sdělil „třetí straně“, zejména panu Y. M. Při výkonu rozhodnutí zabavil soudní vykonavatel stěžovatelovo auto i jeho byt za účelem jejich prodeje ve veřejné aukci.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že rozsudkem civilního soudu, který jej shledal odpovědným za urážku a pomluvu a uložil mu povinnost vysoké náhrady škody, došlo k neoprávněnému zásahu do jeho svobody rozšiřovat informace chráněné článkem 10 Úmluvy.

a) Úvodní úvahy

Soud předně shledal, že namítaný zásah byl ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy založen na zákoně a sledoval legitimní cíl ochrany pověsti nebo práv jiných. Zbývalo tedy určit, zda byl za účelem dosažení tohoto cíle nezbytný v demokratické společnosti.

V této souvislosti Soud posuzoval, zda bylo právo chráněné článkem 10 Úmluvy potřeba vyvažovat proti jinému právu. Konstatoval, že obvinění, která stěžovatel o V. B. vnesl, byla poměrně závažná, a proto dosáhla požadovaného stupně závažnosti, aby poškodila práva V. B. podle článku 8 Úmluvy (srov. [White proti Švédsku](#), č. 42435/02, rozsudek ze dne 19. září 2006, § 25).

b) Obecné zásady

Soud připomněl existenci zvláštního režimu přísnější ochrany svobody projevu oznamovatelů (whistleblowerů), kteří mají ze své pozice zaměstnanců ty nejlepší předpoklady jednat ve veřejném zájmu tím, že upozorní zaměstnavatele nebo širokou veřejnost na dění na pracovišti ([Guja proti Moldavsku](#), č. 14277/04, rozsudek velkého senátu ze dne 12. února 2008, § 72). Toto postavení je třeba vyvažovat s povinností loajality, zdrženlivosti a diskrétnosti vůči zaměstnanci ([Halet proti Lucembursku](#), č. 21884/18, rozsudek velkého senátu ze dne 14. února 2023, § 116).

Soud připustil, že dosud tuto ochranu přiznával stěžovatelům, kteří předali interní informace, jež získali v rámci svého pracovního poměru, vnějšímu orgánu nebo veřejnosti ([Guja proti Moldavsku](#), cit. výše, § 72). V projednávané věci je situace odlišná, neboť k předání informací došlo až po skončení pracovního poměru. Navíc stěžovatel je nikdy nezveřejnil, ale využil pouze interní kanály pro oznamování, a to na základě výzvy

vedení svého bývalého zaměstnavatele k ohlášení korupčního jednání.

Podle současného evropského přístupu není ukončení pracovního poměru překážkou ochrany oznamovatele. Doporučení Výboru ministrů CM/Rec (2014)7 i směrnice 2019/1937/EU totiž rozšiřují ochranu svobody projevu oznamovatelů i na bývalé zaměstnance. Podobný přístup byl zakotven v arménském zákoně o oznamování korupce, který byl přijat až po době rozhodné pro projednávanou věc. Soud shledal, že pokud k oznámení tvrzeného profesního pochybení došlo po skončení pracovního poměru, neměl by režim ochrany oznamovatelů přestat automaticky platit jen proto, že pracovní poměr skončil. Naopak, tato ochrana by se v zásadě měla uplatnit za předpokladu, že informace veřejného zájmu získal stěžovatel v době, kdy k nim měl díky svému pracovnímu poměru přístup. Po skončení pracovního poměru již sice nepřipadá v úvahu postih na pracovišti, avšak odvetná opatření proti bývalému zaměstnanci mohou mít jiné formy. Důležité dle Soudu je to, zda újma, kterou bývalý zaměstnanec utrpěl, byla přímým důsledkem chráněného sdělení.

Oznámení stěžovatele bylo založeno především na informacích, které získal díky privilegovanému přístupu během svého zaměstnání v ENA. Proto může být považován za jedinou osobu nebo za součást úzké skupiny osob, které jsou nejlépe způsobilé jednat ve veřejném

zájmu. Kromě toho byl v přímém důsledku svých zpráv vystaven občanskoprávní odpovědnosti. I ve stávajícím případě je tedy potřeba použít obecná kritéria, jak byla definována ve věcech [Guja proti Moldavsku](#) (cit. výše § 72–78) a [Halet proti Lucembursku](#) (cit. výše, § 121–154): 1. zda byly k dispozici jiné cesty pro zveřejnění; 2. veřejný zájem na zveřejněných informacích; 3. pravost zveřejněných informací; 4. újmu způsobenou zaměstnavateli; 5. zda oznamovatel jednal v dobré víře; a 6. závažnost sankce.

c) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud poznamenal, že vnitrostátní soudy výše uvedená kritéria vůbec nepoužily a věc posuzovaly jako běžný případ pomluvy. Ačkoli se stěžovatel výslovně nedovolával ochrany svobody projevu poskytované oznamovatelům, vznesl řadu argumentů týkajících se kritérií použitelných v případech oznamovatelů, a dal tak vnitrostátním soudům příležitost rozhodnout o jeho věci z této perspektivy.

1. Vnitřní cesty pro oznámení

Výjimečnost případu spočívala v tom, že stěžovatel nejenže požíval zvláštní ochrany oznamovatelů, ale navíc předmětné informace nikdy neoznámil příslušným orgánům ani nezveřejnil v tisku. Zaslal je pouze vedení společnosti pro účely interního vyšetřování na základě jeho vlastní výzvy, aby se lidé s takovými informacemi

hlásili, a to pod příslibem, že všechna oznámení zůstanou anonymní a důvěrná. Vnitrostátní soudy odmítly argumenty stěžovatele v tomto ohledu, aniž by vzaly v úvahu celkový kontext případu. Soud zdůraznil vedoucí úlohu, kterou oznamovatelé mohou sehrát tím, že vynesou na světlo informace, které jsou ve veřejném zájmu, čímž zajistí odpovědnost za tvrzená pochybení a identifikaci osob, které mohou být odpovědné za případnou způsobenou škodu ([Halet proti Lucembursku](#), cit. výše, § 120). Soud také zcela odmítl závěr vnitrostátních soudů, že oznámení stěžovatele lze považovat za učiněné „veřejně“ poté, co jej stěžovatel potvrdil Y.M., který byl zodpovědný za vyřizování stížností. Nadto, třebaže soudy stěžovateli vytkly, že nepodnikl všechna opatření k zajištění důvěrnosti svého oznámení, nepřesnily, co měl stěžovatel udělat, když zároveň věděl, že společnost přislíbila důvěrnost ohlašovacího procesu. Takový formalistický přístup nejenže ohrozil stěžovatelovo právo se hájit, ale mohl mít také odrazující účinek na všechny bývalé nebo současné zaměstnance, kteří by se rozhodli oznámit zaměstnavateli profesní pochybení některého z jeho zaměstnanců.

2. Veřejný zájem na zveřejněných informacích

Obsah stěžovatelova oznámení se týkal především případů zneužití úřadu, nevhodného chování a korupce ze strany V. B. Soud již dříve shledal, že na informacích o protiprávních činech nebo praktikách existuje nepochybně mimořádně silný veřejný zájem. Soud vyzdvihl, že ENA nebyla běžnou soukromou společností, ale hlavním dodavatelem elektřiny v Arménii, a zdálo se, že některá její rozhodnutí podléhala předchozímu schválení vládou. ENA a její zaměstnanci tak podléhali širší veřejné kontrole. Vyšetřování případných obvinění ze zneužití funkce a korupčního jednání ze strany jejich zaměstnanců bylo nepochybně ve veřejném zájmu ([Halet proti Lucembursku](#), cit. výše, § 134). Vnitrostátní soudy se však nijak smysluplně nezabývaly argumenty stěžovatele, že jeho oznámení byla učiněna ve veřejném zájmu (srov. [Bucur a Toma proti Rumunsku](#), č. 40238/02, rozsudek ze dne 8. ledna 2013, § 104). Navíc v podstatě omezily rozsah ochrany práva na svobodu projevu ve věcech veřejného zájmu na zástupce sdělovacích prostředků, zatímco podle ustálené judikatury Soudu této ochrany požívá široká veřejnost.

3. Škodlivé účinky oznámení

V daném případě nebyl dopad jednání stěžovatele na společnost ENA ani konkrétně na pana V. B. prakticky žádný a neexistuje důvod se domnívat, že by oznámením stěžovatele interními mechanismy došlo k poškození jejich pověsti. Vnitrostátní soudy nevysvětlily, proč taková újma, jejíž povaha a rozsah navíc nebyly určeny, převážila nad obecným zájmem na interním oznamování tvrzených profesních pochybení, jehož účelem bylo zajistit v ENA vyvozování individuální odpovědnosti.

4. Pravost zveřejněných informací a dobrá víra

Vnitrostátní soudy shledaly, že stěžovatel neprokázal pravdivost svého oznámení. Ačkoli Soudy nebyly předloženy výsledky interního šetření společnosti, poznamenal, že se nepodařilo prokázat, že by všechny informace obsažené v oznámení byly zcela nepodložené. Stěžovatel nadto ze svého postavení již bývalého zaměstnance neměl žádný jiný způsob, jak si informace ověřit, než poskytnout je odpovědným osobám v rámci ENA a nechat situaci prověřit je samotné.

Nic ze spisu navíc nenaznačuje, že by motivací stěžovatele byla osobní animozita vůči V. B., a rovněž vnitrostátní soudy se o prokázání takového motivu ani nepokusily. Soud podotkl, že stěžovatel ve své zprávě výslovně požádal společnost, aby „prověřila uvedené

skutečnosti“, a jak uvedl ve svém odvolání v napadeném řízení, jeho cílem bylo, aby společnost prošetřila dané informace. Oznámil tedy příslušnému vnitřnímu orgánu jednání, které se mu jeví jako nesprávné nebo protiprávní. V tomto kontextu byl adresát oznámení rovněž aspektem pro posouzení dobré víry stěžovatele. Stěžovatel se neobrátil na sdělovací prostředky ani na jiný externí vyšetřovací orgán, ale pokusil se sám o nápravu situace mechanismy uvnitř společnosti.

5. Závažnost uložené sankce

Vnitrostátní soudy uložily stěžovateli povinnost veřejné omluvy a značné náhrady škody, v důsledku čehož mu byly zabaveny byt a automobil a prodány ve veřejné dražbě. Navzdory absenci informací o tom, zda byl majetek stěžovatele prodán, byl Soud přesvědčen, že to mohlo mít na stěžovatele nepřiměřený dopad.

6. Závěr

Po zvážení všech dotčených zájmů tak Soud dospěl k závěru, že zásah do práva stěžovatele na svobodu projevu nebyl nezbytný v demokratické společnosti, a došlo proto k porušení článku 10 Úmluvy.

Rodinné právo

Rozsudek ze dne 5. září 2024 ve věci č. 22216/20 – A. P. a A. M. proti České republice

Výbor páté sekce jednomyslně odmítl stížnost matky, která brojila proti rozhodnutí vnitrostátních soudů o svěření nezletilé dcery do péče otce na Slovensko. Soud shledal, že stížnost je zjevně neopodstatněná, jelikož vnitrostátní orgány rozhodnutí relevantně a dostatečně odůvodnily a dosáhly spravedlivé rovnováhy mezi zájmy dítěte a zájmy rodičů, čímž naplnily požadavky dle článku 8 Úmluvy. Stížnost nezletilé byla vyškrtuta ze seznamu případů, jelikož si nezletilá nepřála pokračovat v řízení.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

První stěžovatelka, matka nezletilé dcery – druhé stěžovatelky, po rozvodu dlouhodobě bránila a mařila setkávání dcery a otce. V roce 2019 rozhodl soud o svěření nezletilé do péče otce a určil styk matky s dcerou.

Okresní soud své rozhodnutí opřel o výslech obou rodičů, výpověď dcery, vyjádření znalce a jeho odborný posudek a o názor opatrovníka. Znalec uvedl, že dcera je probíhajícím sporem rodičů traumatizovaná a doporučil, aby setkávání rodičů a dcery probíhalo v tzv. neutrálním prostředí (prostředí vhodnější pro výchovu dítěte). Opatrovník rovněž doporučil umístit dceru do neutrálního prostředí mimo domov, aby nebyla pod psychologickým nátlakem matky a měla možnost obnovit vztah se svým otcem. I po rozhodnutí soudu matka nadále nespolupracovala, nerespektovala soudem uložená opatření a mařila snahy otce o styk s dcerou.

Odvolační soud následně upravil rozhodnutí okresního soudu tak, že nezletilá bude nejdříve umístěna do neutrálního prostředí krizového centra a následně bude svěřena do péče otce na Slovensko. Zdůraznil, že všechna méně závažná opatření selhala, že matka dlouhodobě ignoruje předběžná opatření, která měla zajistit styk otce s dcerou a ani přes opakované výtky soudu své chování nezměnila, ani nezaplátila soudem uloženou pokutu. Odvolací soud shledal, že otec je schopný se o dceru postarat a zajistit jí harmonické a klidné

prostředí. Matka podala proti rozhodnutí odvolacího soudu ústavní stížnost, kterou Ústavní soud odmítl s tím, že soudy rozhodly v nejlepším zájmu dítěte.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

PŘEDBĚŽNÁ OTÁZKA

Soud přihlédl ke skutečnosti, že právní zástupkyně nezletilé, druhé stěžovatelky, sdělila Soudu, že se s nezletilou snažila neúspěšně spojit, a že následně od ní obdržela zprávu, že nemá nadále zájem pokračovat v řízení. Tento názor následně potvrdil e-mailem i její otec. Na další výzvy Soudu o doplnění vyjádření právní zástupkyně nereagovala, a proto Soud vyškrtl stížnost nezletilé ze seznamu případů.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

První stěžovatelka namítala, že kvůli rozhodnutím vnitrostátních soudů došlo k porušení jejího práva na rodinný život a práva na spravedlivý proces, jelikož přišla o možnost vídat svou dceru a podílet se na její výchově.

a) Obecné zásady

Soud úvodem připomněl, že za klíčové považoval možné porušení článku 8 Úmluvy, konkrétně otázku, zda soudy pro svěřením nezletilé dcery do péče otce a omezení styku matky s dcerou uvedly relevantní a dostatečné důvody, a zda dosáhly spravedlivé rovnováhy

selhala jiná, méně invazivní opatření. Navíc napadená rozhodnutí zcela nebrání matce v udržování kontaktu s dcerou, což umožňuje zachování jejich rodinných vazeb. Vnitrostátní soudy ji nezavily práva na styk s dítětem ani rodičovských práv. Matka má také možnost požádat vnitrostátní orgány o přezkum stávajících opatření, pokud to okolnosti odůvodňují.

Soud dále poznamenal, že vnitrostátní orgány dosáhly rozhodnutí při zachování kontradiktornosti řízení, během něhož měla první stěžovatelka, zastoupená advokátem, možnost předložit – písemně i ústně – všechny argumenty na podporu svých tvrzení. Vnitrostátní orgány si rovněž opatřily znalecké posudky od různých kvalifikovaných institucí a doporučení příslušných středisek sociální péče, která rodinné poměry sledovala po řadu let. I proto Soud shledal, že nevyslechnutí dítěte v odvolacím řízení nemohlo zapříčinit to, že by se toto řízení stalo nespravedlivým.

Soud uzavřel, že vnitrostátní orgány dosáhly spravedlivé rovnováhy mezi protichůdnými zájmy, důvody vedoucí k rozhodnutím byly dostatečné a relevantní a

mezi zájmy dítěte a zájmy rodičů s ohledem na zvláštní význam přikládaný nejlepšímu zájmu dítěte (*Sommerfeld proti Německu*, č. 31871/96, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003, § 64, a *Z. J. proti Litvě*, č. 60092/12, ze dne 29. dubna 2014, § 96).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Dle Soudu vnitrostátní soudy v projednávané věci pečlivě zvážily rozdílné zájmy stran a na první místo postavily nejlepší zájem dítěte, jak to vyžaduje článek 8 Úmluvy, jakož i vnitrostátní a mezinárodní právo. Vnitrostátní soudy, aniž by opomíjely kladné city nezletilé k matce, poukázaly na dlouhodobě nevhodné chování matky, její pokusy o negativní ovlivňování nezletilé a nedodržování předběžných opatření.

Pokud jde o umístění dítěte do krizového centra a následně do péče otce, Soud konstatoval, že toto rozhodnutí bylo přijato v důsledku intenzivní snahy matky zabránit otci ve styku s dcerou a až poté, co byla opakovaně a neúspěšně vyzvána opatrovníkem a soudy, aby změnila své obstrukční chování. Vnitrostátní soudy svá rozhodnutí založily na doporučeních znalce a opatrovníka, kteří vyjádřili obavy o psychologický vývoj dítěte a zdůraznili potřebu jeho přemístění do tzv. neutrálního prostředí, aby se snížil negativní vliv matky a dítě mohlo znovu navázat vztah s otcem. Rozhodnutí o omezení styku matky s dcerou bylo přijato až poté, co

řízení bylo spravedlivé, čímž byly naplněny požadavky vyplývající z článku 8 Úmluvy. Soud proto odmítl stížnost jako zjevně neopodstatněnou.

Důvěrnost jednání o smíru před Soudem

Rozsudek ze dne 19. září 2024 ve věcech č. 14025/23 a 14077/23 – Wegnerová a ostatní proti České republice

Výbor páté sekce Soudu rozhodl jednomyslně o tom, že využitím důvěrných informací pocházejících z jednání o smírném urovnání mezi Českou republikou a třetí osobou v řízení před vnitrostátními soudy došlo k porušení požadavku důvěrnosti zakotveného v čl. 39 odst. 2 Úmluvy, což je třeba považovat rovněž za zneužití práva podat stížnost podle čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé v červnu 2009 zahájili spolu s velkým počtem dalších žalobců občanskoprávní řízení týkající se jejich vlastnického práva, které trvalo přibližně 10 let. Následně stěžovatelé podali žaloby na náhradu nemajetkové újmy na základě zákona o odpovědnosti státu za škodu, kterými se domáhali odškodnění za nepřiměřenou délku výše uvedených občanskoprávních řízení.

Vnitrostátní soudy přiznaly stěžovatelům náhradu nemajetkové újmy ve výši od 42 000 do 88 000 Kč. Upozornily přitom na to, že stěžovatelé předložili v rámci kompenzačního řízení dokumenty a informace pocházející z jednání o smírném urovnání mezi paní Dostálovou, manželkou jednoho ze stěžovatelů, a Českou republikou ve věci [Dostálová proti České republice](#) (č. 35557/21, rozhodnutí ze dne 24. února 2022). Paní Dostálová byla také jednou z žalobkyň v řízení zahájeném v červnu 2009, a její stížnost, ve které namítala průtahy v délce řízení, byla Soudem vyškrtuta právě z důvodu dosažení smírného urovnání.

Vnitrostátní soudy poznamenaly, že stěžovatelé tyto dokumenty používali s cílem vyvinout tlak na soudy, aby stěžovatelům přiznaly vyšší částku odškodnění. Jednalo se např. o vyzoomění Soudu adresované vládě České republiky o možnosti smírného urovnání případu či o komunikaci mezi právním zástupcem stěžovatelů

(který byl zároveň zástupcem paní Dostálové) a vládním zmocněncem.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali porušení principu "právní jistoty", neboť částka odškodnění, kterou jim přiznaly vnitrostátní soudy za nepřiměřenou délku občanskoprávního řízení, byla nižší než kombinovaná částka odškodnění a spravedlivého zadostiučnění, kterou vnitrostátní orgány a Soud přiznaly paní Dostálové.

Soud připomněl, že dle čl. 39 odst. 2 Úmluvy je řízení o smírném urovnání mezi stěžovatelem a vládou důvěrné. Toto pravidlo je absolutní a jeho porušení může vést k zamítnutí stížnosti pro zneužití práva podat stížnost ([Glavaš proti Chorvatsku](#), č. 33137/14, rozhodnutí ze dne 13. září 2016). V projednávané věci stěžovatelé v řízení před vnitrostátními soudy hojně odkazovali na dokumenty a informace týkající se jednání o smírném urovnání ve věci Dostálová. Neomezili se na poukaz na to, že paní [Dostálová](#) uzavřela s vládou smírné urovnání, ale zmínili i přesné částky, o které se jednalo. Tyto údaje tvořily samotné jádro argumentace stěžovatelů na vnitrostátní úrovni a byly jednáním stěžovatelů zpřístupněny nejen soudům, ale i dalším účastníkům vnitrostátního řízení. Stejnou procesní strategii pak

stěžovatelé použili před Soudem. Nepředložili přitom žádné, natož přesvědčivé důvody pro nerespektování požadavku přísné důvěrnosti jednání o smírném urovnání.

Tento postup dle Soudu znamená porušení pravidla důvěrnosti a je ho třeba považovat rovněž za zneužití práva podat stížnost ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy. Soud tedy stížnost v souladu se článkem 35 odst. 4. Úmluvy zamítl.

Adhezní řízení

Rozsudek ze dne 24. září 2024 ve věcech č. 6319/21, č. 6321/21 a č. 9227/21 – Fabbri a ostatní proti San Marinu

Velký senát Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že zastavením trestního řízení z důvodu promlčení, zapříčiněného do značné míry úplnou nečinností soudu, nedošlo k porušení práva třetího stěžovatele, domáhajícího se v rámci trestního řízení náhrady škody, na přístup k soudu podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Obdobné námitky dvou dalších stěžovatelů Soud odmítl jako neslučitelné *ratione materiae* s Úmluvou, jelikož své nároky řádně neuplatnili v souladu s požadavky vnitrostátního práva.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

První stěžovatel a druhá stěžovatelka podali v dubnu 2016 trestní oznámení na paní N. kvůli ublížení na zdraví. Paní N. totiž o několik dnů dříve napadla druhou stěžovatelku v autobusu. Tahala ji za vlasy, vystrčila ji ze

stojícího autobusu ven a následně ji táhla přes parkoviště. První stěžovatel přiběhl napadené na pomoc, načež se stal sám terčem útoku. Nakonec zasáhla třetí osoba, které se podařilo paní N. usměrnit. V trestním oznámení uvedli první stěžovatel a druhá stěžovatelka jména šesti svědků. Přiložili k němu shromážděné důkazy, včetně lékařských zpráv. Vyhradili si rovněž právo připojit se jako poškození k případnému trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody. Následujícího dne bylo zahájeno trestní řízení. Druhá stěžovatelka v jeho průběhu upozornila, že hrozí promlčení. První stěžovatel po podání trestního oznámení žádné další kroky neučinil. Vyšetřující soudce ve věci neprovedl žádné úkony. Došlo tak k promlčení trestní odpovědnosti a řízení muselo být zastaveno.

Situace třetího stěžovatele byla odlišná. Jeho rodiče byli odsouzeni za trestný čin pomlvy v souvislosti s neprokázaným oznámením, že jejich syn měl být na školním výletě obětí šikany, před kterou ho vyučující neochránil. V návaznosti na tyto události třetí stěžovatel znovu čelil násilí a vyhrožování ze strany dvou spolužáků. Ti byli následně obviněni. K tomuto řízení se třetí

stěžovatel prostřednictvím své matky připojil s nárokem na náhradu škody coby poškozený. Ani v této věci však vyšetřující soudce neučinil žádné kroky, což vedlo k zastavení trestního řízení z důvodu promlčení.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

Stěžovatelé namítali, že v důsledku nečinnosti soudních orgánů došlo k porušení jejich práva na přístup k soudu podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, který by rozhodl o náhradě škody.

A. K PŘIJATELNOSTI

a) Obecné zásady

Použitelnost čl. 6 odst. 1 Úmluvy v jeho občanskoprávní části předpokládá existenci „sporu“, který se týká „práva“, o němž lze hájitelným způsobem tvrdit, že je vnitrostátním právem uznáváno, a to bez ohledu na to, zda jej chrání samotná Úmluva. Spor musí být skutečný a závažný. Může se týkat nejen samotné existence „práva“, ale taktéž jeho rozsahu a způsobu jeho výkonu. Výsledek řízení musí být pro dané „právo“ přímo určující – pouhé nejasné souvislosti nebo vzdálené důsledky

nejdou v tomto směru dostačující ([Denisov proti Ukrajině](#), č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. září 2018, § 44). Konečně se musí rovněž jednat o „občanské právo“ ([Verein Klimaseniorinnen Schweiz a ostatní proti Švýcarsku](#), č. 53600/20, rozsudek velkého senátu ze dne 9. dubna 2024, § 595).

Článek 6 ani jiné ustanovení Úmluvy neukládají státům povinnost umožnit v právním řádu uplatňování nároků na náhradu škody v rámci trestního řízení. Z komparativní analýzy Soudu nicméně vyplynulo, že ve 30 z 35 zkoumaných států takovou možnost vnitrostátní právo předpokládá. I když konečná volba spadá do prostoru státu pro uvážení. Možnost uplatnit občanskoprávní nárok v trestním řízení je pro oběti trestných činů výhodnější, jelikož je s ní spojena menší nákladnost a obstarávání důkazů zajišťuje stát s využitím zvláštních vyšetřovacích prostředků.

Soud považoval za žádoucí vyjasnit kritéria použitelnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy na občanskoprávní nároky vznesené v kontextu trestního řízení.

Použitelnost článku 6 v jeho občanskoprávní části na adhezní řízení předpokládá, že stěžovateli jedná náleží hmotné občanské právo (např. právo na náhradu újmy), které vnitrostátní právo uznává, jednak má jakožto oběť trestného činu procesní právo takový nárok v trestním řízení uplatnit (*Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku*, č. 41720/13, rozsudek velkého senátu ze dne 25. června 2019). Poškozený musí dále prokázat význam, který svému občanskému právu přikládá tím, že svůj nárok uplatní způsobem, jaký předpokládá vnitrostátní právo. Tam, kde vnitrostátní právo přiznává při uplatnění nároku zvláštní procesní postavení, se článek 6 uplatní pouze tehdy, podá-li poškozený formální žádost o přiznání tohoto postavení, a to od okamžiku, kdy takovou žádost vznesl, i když o ní dosud nebylo rozhodnuto (*Krumpel a Krumpelová proti Slovensku*, č. 56195/00, rozsudek ze dne 5. července 2005, § 39). V neposlední řadě musí být trestní řízení pro občanskoprávní nárok určující. Tento požadavek je splněný, má-li soud povinnost o tomto nároku rozhodnout. Stejně tomu je tehdy, má-li trestní řízení přednost před řízením občanskoprávním v tom smyslu, že trestní řízení, v němž jednotlivec uplatňuje takový nárok, by ukončilo či pozastavilo již probíhající občanskoprávní řízení nebo jej znemožnilo zahájit a souběžně vést, nebo pokud je civilní soud vázán závěry trestního řízení.

způsobem předpokládaným vnitrostátním právem a prokázal význam, který mu přikládal. V době podání žádosti svůj nárok aktivně neuplatňoval jiným způsobem. Trestní řízení bylo rovněž pro jeho nárok určující. Mělo přednost před jakýmkoli občanskoprávním řízením, neboť vnitrostátní právo zahájení či souběžnému vedení takového řízení bránilo, dokud neskončilo trestní řízení. Článek 6 Úmluvy byl tak ve vztahu k třetímu stěžovateli použitelný.

B. K ODŮVODNĚNOSTI

a) Obecné zásady

Právo na přístup k soudu není absolutní. Jeho omezení jsou přípustná implicitně, neboť ze své podstaty vyžaduje regulaci ze strany státu, který má v tomto ohledu prostor pro uvážení. Jakákoli omezení práva na přístup k soudu však nesmí narušit samotnou podstatu tohoto práva. Tato omezení nebudou slučitelná s čl. 6 odst. 1 Úmluvy, nesledují-li legitimní cíl nebo neexistuje-li rozumný vztah proporcionality mezi takovým cílem a použitými prostředky (*Zubac proti Chorvatsku*,

b) Použití těchto zásad

Stěžovatelé v projednávané věci měli jakožto oběti údajných trestných činů hmotné občanské právo na náhradu škody uznané vnitrostátním právem a zároveň procesní právo na jeho uplatnění v rámci trestního řízení, a to i ve fázi vyšetřování.

První stěžovatel a druhá stěžovatelka si však při podání trestního oznámení toliko vyhradili právo připojit se jako „poškození“ k případnému trestnímu řízení. Až do jeho zastavení však ani jeden z nich formálně neuplatnil nárok na náhradu škody postupem předvídaným vnitrostátním právem. Jejich stížnosti proto Soud prohlásil za neslučitelné *ratione materiae* s Úmluvou.

Třetí stěžovatel se naproti tomu formálně připojil k trestnímu řízení jako poškozený žádající náhradu škody prostřednictvím své matky. Soud v této souvislosti odmítl námitku vlády, že žádost nebyla podána v souladu s vnitrostátním právem, neboť ji nepodali oba rodiče. Stejně tak odmítl argument vlády, že trestní řízení nemohlo vést k odsouzení, neboť domnělí pachatelé byli nezletilí. Ani se neztotožnil s tím, že třetí stěžovatel mohl svůj nárok uplatnit vhodnější cestou. Nepovažoval totiž za nevhodné či zneužívající, že se třetí stěžovatel snažil uplatnit své nároky v trestním řízení, což mu vnitrostátní právo umožňovalo. Třetí stěžovatel se tedy svého občanskoprávního nároku domáhal

č. 40160/12, rozsudek velkého senátu ze dne 5. dubna 2018, § 78).

Z čl. 6 odst. 1 Úmluvy navíc vyplývá právo na projednání věci v přiměřené lhůtě. Je na smluvních státech, aby své soudní systémy organizovaly takovým způsobem, který zaručí právo každého domoci se konečného rozhodnutí o občanských právech a závazcích v přiměřené lhůtě (*Comingersoll S.A. proti Portugalsku*, č. 35382/97, rozsudek velkého senátu ze dne 6. dubna 2000, § 24). Přiměřenost délky řízení je třeba posuzovat s ohledem na okolnosti dané věci a s přihlédnutím k následujícím kritériím: a) složitost věci, b) chování stěžovatele, c) postup příslušných orgánů a d) tomu, co bylo z hlediska stěžovatele v sázce (*Lupeni Greek Catholic Parish a ostatní proti Rumunsku*, č. 76943/11, rozsudek velkého senátu ze dne 29. listopadu 2016, § 143).

Pokud jde o problematiku občanskoprávních nároků uplatněných v kontextu trestního řízení, existují dvě linie judikatury Soudu. Podle první linie nedochází k porušení práva na přístup k soudu, pokud měli stěžovatelé po skončení trestního řízení k dispozici jiné

dostupné a účinné způsoby k uplatnění svých občanskoprávních nároků (např. [Ernst a ostatní proti Belgii](#), č. 33400/96, rozsudek ze dne 15. července 2003, § 54–55; [Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku](#), cit. výše, § 199–202). Druhá linie naproti tomu považovala za porušení práva na přístup k soudu, pokud občanskoprávní nároky stěžovatelů nebyly posouzeny v trestním řízení z důvodu jeho ukončení, jelikož možnost uplatnit takový nárok v trestním řízení stanovená vnitrostátním právem s sebou nese rovněž povinnost státu zajistit, aby toto řízení dostalo základním zárukám dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy (např. [Rokas proti Řecku](#), č. 55081/09, rozsudek ze dne 22. září 2015, § 23 a 24). Tato linie zahrnovala téměř výlučně případy, kdy došlo k průtahům přičitatelným vnitrostátním orgánům. Soud v těchto případech konstatoval, že od stěžovatelů nelze spravedlivě požadovat, aby své občanskoprávní nároky uplatňovali jiným způsobem několik let poté, co je již uplatnili v trestním řízení.

Soud připomněl, že právo na přístup k soudu je samostatným právem, které je v zásadě odlišné od práva na projednání věci v přiměřené lhůtě. Nelze však vyloučit, že výjimečně může být právo na přístup k soudu porušeno i nepřiměřenou délkou řízení ([Kristiansen and Tyvik As proti Norsku](#), č. 25498/08, rozsudek ze dne 2. listopadu 2013, § 57). Absence rozhodnutí o občanskoprávním nároku v trestním řízení v důsledku určitého

nedostatku na straně vnitrostátních orgánů však sama o sobě nemůže znamenat porušení práva na přístup k soudu. V tomto kontextu může být koneckonců toto právo v rozporu s právem jiné osoby na právní jistotu. Takové situace si žádají vyvažování protichůdných zájmů a Soud zde uznává široký prostor států pro uvážení ([Fischer proti České republice](#), č. 24314/13, rozsudek ze dne 24. února 2022, § 40). Jednotlivec, který se rozhodne uplatnit svůj občanskoprávní nárok v trestním řízení, tak vedle výhod spojených s nižší nákladností a záteží nese i riziko, že vnitrostátní orgány nebudou moci o jeho nároku v tomto řízení z procesních důvodů rozhodnout ([Association of the Victims of S.C. Rompetrol S.A. and S.C. Geomin S.A. a ostatní proti Rumunsku](#), č. 24133/03, rozsudek ze dne 25. června 2013, § 66).

Skončení trestního řízení, v jehož rámci nebylo rozhodnuto o občanskoprávním nároku, zpravidla neporušuje právo na přístup k soudu, je-li založeno na zákonných důvodech, které nejsou uplatňovány svévolně či zjevně nerozumně, a pokud má stěžovatel od počátku k dispozici alternativní prostředek nápravy, kde může nárok uplatnit. Pouze výjimečně – je-li skončení trestního řízení důsledkem závažného selhání vnitrostátního systému (např. naprostá nečinnost) – může být narušena samotná podstata stěžovatelova práva, třebaže měl k dispozici jiné fórum. To však jen za předpokladu, že stěžovatel svůj nárok v trestním řízení důsledně

uplatňoval. V takovém případě lze dospět k závěru, že stěžovatel mohl legitimně očekávat, že o jeho nároku bude v trestním řízení rozhodnuto. Pokud by však bylo skončení trestního řízení důsledkem závažného selhání vnitrostátního systému pouze zčásti a stěžovatel k tomuto výsledku přispěl (např. svou nečinností, nedbalostí či zlou vírou), postačí k závěru, že samotná podstata stěžovatelova práva dotčena nebyla, skutečnost, že mu byla k dispozici jiná možnost nápravy, ať už od samého počátku, nebo až po ukončení trestního řízení.

b) Použití těchto zásad

Soud nejprve konstatoval, že skončení trestního řízení ve věci třetího stěžovatele se zakládalo na zákonných důvodech, nebylo svévolné ani zjevně nerozumné. Zastavení řízení bylo odůvodněno promlčením trestnosti činu. Vyšetřující soudce ve věci neučinil žádné úkony, ani předběžné posouzení, aby alespoň *prima facie* určil, zda dané skutečnosti odůvodňují závěr o spáchání trestného činu, a má tedy smysl ve vyšetřování pokračovat (např. s ohledem na věk domnělých pachatelů). Vnitrostátní orgány byly tedy zcela nečinné, což vedlo

k promlčení. Tentýž osud postihl zhruba dalších 800 věcí, což vláda Soudu vysvětlila tak, že v San Marinu došlo v dané době ke kulminaci počtu případů závažné trestné činnosti.

Třetí stěžovatel se stal obětí údajného trestného činu v létě 2015. Tehdy žádné trestní oznámení ani občanskoprávní žalobu nepodal. Trestní řízení bylo zahájeno v březnu 2018 na základě skutečností, které vyplynuly v trestním řízení vedeném proti jeho rodičům. Stěžovatel prostřednictvím své matky podal žádost o přiznání postavení poškozeného až v únoru 2019, tj. několik dnů před uplynutím promlčecí doby ve vztahu k tvrzenému trestnému činu a tři měsíce před uplynutím procesní lhůty k jeho vyšetření.

Navzdory závažné nefunkčnosti vnitrostátního systému tak neprojednání stěžovatelova nároku nezpůsobily okolnosti přičitatelné výhradně soudům. Třetí stěžovatel totiž svůj nárok neuplatňoval důsledně. Navíc měl od počátku k dispozici i alternativní prostředek nápravy v podobě občanskoprávní žaloby. Nelze vyloučit, že pokud by ji podal již v roce 2015, mohlo být o jeho

nároku rozhodnuto před koncem trestního řízení. Lhůta pro promlčení občanskoprávní odpovědnosti by byla podstatně delší než v případě trestného činu. Zastavení trestního řízení nadto stále třetímu stěžovateli nebránilo v podání občanskoprávní žaloby. Nelze tedy uzavřít, že byla narušena samotná podstata stěžovatelova práva na přístup k soudu.

K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tedy nedošlo.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudkyně Schembri Orland ve svém souhlasném stanovisku vyzdvihla, že poškození musí dodržovat procesní požadavky vnitrostátního práva, aby si mohli v trestním řízení nárokovat náhradu škody. Stěžovatelé v tomto případě tyto požadavky nesplnili, čímž se jejich stížnost stala neslučitelnou s čl. 6 odst. 1 Úmluvy. V celém textu je zdůrazněn význam procesních pravidel pro zajištění spravedlnosti a předcházení svévoli v soudních řízeních.

Soudci Bošnjak, Pastor Vilanova, Kūris, Felici a Derenčiovic a soudkyně Jelić a Guerra Martins se ve svém částečně nesouhlasném stanovisku vymezili vůči závěru většiny o nepřijatelnosti stížností prvního stěžovatele a druhé stěžovatelky. Kritéria přijatelnosti stanovená většinou označili za nedostatečně flexibilní a rigidní, a to i s ohledem na různorodost vnitrostátních pravidel, která tuto problematiku upravují. Přehnaný formalismus může být koneckonců sám v rozporu s právem na

přístup k soudu podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Z viktimologického hlediska je takový přístup necitlivý. Kritériem by nemělo být to, zda stěžovatel řádně uplatňoval své nároky v průběhu řízení, nýbrž zda dal jednoznačně najevo, že o náhradu škody usiluje. První stěžovatel i druhá stěžovatelka přitom od počátku dali jasně najevo svou vůli připojit se k případnému trestnímu řízení a určili si za tímto účelem právní zástupce. U těchto dvou stěžovatelů by jmenovaní soudci dospěli k závěru o porušení práva na přístup k soudu podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Závažná nefunkčnost vnitrostátního systému byla totiž jediným důvodem, pro který bylo řízení zastaveno.

Ochrana menšin

Rozsudek ze dne

18. července 2024 ve věci č. 40861/22

– Hanovs proti Lotyšsku

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že došlo k porušení práv chráněných články 3 a 8 Úmluvy ve spojení s článkem 14, když vnitrostátní orgány neposkytly stěžovateli odpovídající ochranu před homofobním útokem, který byl motivován veřejným projevem náklonnosti osob stejného pohlaví.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

V listopadu 2020 byl stěžovatel na ulici v doprovodu svého partnera slovně napaden dvěma muži. Jeden z nich stěžovatele nejprve agresivně oslovil vulgárním označením odkazujícím na jeho sexuální orientaci a následně se pokusil napadnout jej i fyzicky. Tomu se stěžovatel vyhnul tím, že se schoval v nedalekém obchodě. Stěžovatelův partner mezitím zavolal policii. Policie útočnicka vypátrala, identifikovala jej jako J. P. a zahájila trestní stíhání pro podezření ze spáchání trestného činu výtržnictví. V rámci výslechu J. P. přiznal, že jej pohoršovalo, že se stěžovatel a jeho partner drželi kolem pasu, a že je konfrontoval, aby zastavil jejich dle něj nepřijatelný veřejný projev náklonnosti mezi dvěma muži. Jelikož vyšetřovatel shledal, že nebyly naplněny znaky trestného činu, stíhání bylo zastaveno. J. P. byl sankcionován pouze v rámci přestupkového správního řízení uložením pokuty ve výši 70 eur.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 3, 8 A 14 ÚMLUVY

Stěžovatel s odkazem na články 3 a 14 Úmluvy namítal, že vnitrostátní orgány účinně nevyšetřily a nestáhaly homofobní útok, jehož byl obětí. Soud položil stranám dodatečnou otázku ve vztahu k článku 8 Úmluvy.

a) Použitelná ustanovení

Povinnost státu předcházet násilí motivovanému nenávisť a vyšetřit potenciální souvislost mezi diskriminačním motivem a násilným činem může spadat pod procesní složku článku 3 Úmluvy (*Identoba a ostatní proti Gruzii*, č. 73235/12, rozsudek ze dne 12. května 2015, § 63–81) nebo se projevit jako pozitivní závazek zajistit užívání práv dle článku 8 Úmluvy (*Association ACCEPT a ostatní proti Rumunsku*, č. 19237/16, rozsudek ze dne 1. června 2021, § 68). Může být též součástí závazků státu podle článku 14 Úmluvy zajistit základní práva bez diskriminace (*Identoba a ostatní proti Gruzii*, cit. výše, § 64, 70–71) nebo zakládat povinnost podle článku 13 Úmluvy poskytnout účinný vnitrostátní prostředek

nápravy obětem diskriminace ([Beizaras a Levickas proti Litvě](#), č. 41288/15, rozsudek ze dne 14. ledna 2020, § 151–156). Použitelná ustanovení je nutno určit s ohledem na skutkové okolnosti každého případu a povahu uplatněných námitek ([Identoba a ostatní proti Gruzii](#), cit. výše, § 63).

V projednávané věci J. P. přiznal, že jeho útok byl vyvolán tím, že jej pohoršilo, když viděl dva muže, kteří si veřejně projevovali náklonnost. Popsal, že je nejprve slovně a následně i fyzicky konfrontoval s cílem ukončit chování, které považoval za nepřijatelné, přičemž použil velmi urážlivé, agresivní výrazy a homofobní nadávky. Vyhrožoval stěžovateli též dalším násilím, pokud by projevy náklonnosti na veřejnosti pokračovaly. Skutkově se tak daná věc podobala dřívějším případům, kdy byli stěžovatelé verbálně a fyzicky napadeni s cílem zastrašit je, aby veřejně nevyjadřovali svou příslušnost k LGBTI komunitě a její podporu ([M. C. a A. C. proti Rumunsku](#), č. 12060/12, rozsudek ze dne 12. dubna 2016, § 117; [Romanov a ostatní proti Rusku](#), č. 58358/14 a 5 dalších, rozsudek ze dne 12. září 2023, § 68).

Stěžovatel sice neutrpěl žádná zranění, nicméně i v případě absence zranění nebo intenzivního utrpení může hrozba jednání zakázaného článkem 3, pokud je dostatečně reálná a bezprostřední, být v rozporu s tímto ustanovením ([Women's Initiatives Supporting Group a ostatní proti Gruzii](#), č. 73204/13 a 74959/13, rozsudek

ze dne 16. prosince 2021, § 60). Mezi další faktory patří účel, za kterým bylo špatné zacházení způsobeno, spolu s úmyslem nebo motivací, která za ním stála. Diskriminační zacházení tak může v zásadě představovat ponižující zacházení ve smyslu článku 3, pokud dosahuje takové závažnosti, že zasahuje do lidské důstojnosti. Diskriminační poznámky a rasistické urážky musí být při posuzování konkrétního případu špatného zacházení z hlediska článku 3 Úmluvy považovány za přitěžující okolnost ([Sabalić proti Chorvatsku](#), č. 50231/13, rozsudek ze dne 14. ledna 2021, § 65–66).

Dle Soudu bylo cílem slovního a fyzického útoku zastrašit stěžovatele a jeho partnera, aby upustili od veřejného projevování své náklonnosti ([Women's Initiatives Supporting Group a ostatní proti Gruzii](#), cit. výše, § 60). Útoky na LGBTI osoby, vyvolané jejich projevy náklonnosti, představují urážku lidské důstojnosti, neboť jsou zaměřeny proti univerzálním projevům lásky a přátelství. Pojem důstojnosti přesahuje pouhou osobní hrdost nebo sebeúctu a zahrnuje právo vyjádřit svou identitu a náklonnost bez obav z odplaty nebo násilí. Útoky jako tento narušují nejen fyzickou bezpečnost obětí, ale také jejich emoční a psychickou pohodu, a mění tak chvíle intimity ve chvíle strachu a traumatu. Navíc ponižují a znevažují oběti, když vysílají signál o podřadnosti jejich identity a projevů. Spadají tak do působnosti článku 3 Úmluvy.

Soud dále dodal, že takové útoky hluboce ovlivňují soukromý život LGBTI osob. Strach a nejistota, které vyvolávají, brání obětem otevřeně projevovat základní lidské emoce a nutí je k neviditelnosti a marginalizaci. Hrozba násilí omezuje jejich schopnost žít autenticky a nutí je skrývat podstatné aspekty jejich soukromého života, aby se vyhnuli újmě. V důsledku toho mohou tyto útoky omezit jejich užívání práva na respektování soukromého života podle článku 8 Úmluvy stejně svobodně jako u párů různého pohlaví, čímž se na jejich projevy identity a vztahů klade rozdílný standard.

Soud tak považoval za nevhodnější podrobit námítky stěžovatele souběžnému přezkumu podle článků 3 a 8 ve spojení s článkem 14 Úmluvy ([Oganezova proti Arménii](#), č. 71367/12 a 72961/12, rozsudek ze dne 17. května 2022, § 78; [E. G. proti Moldavsku](#), č. 37882/13, rozsudek ze dne 13. dubna 2021, § 39).

b) Dodržení závazků státu

V souvislosti s útoky soukromých osob není rozdíl mezi požadavky článků 3 a 8 Úmluvy jednoznačně rozlišitelný. Obě ustanovení zavazují stát chránit fyzickou a

psychickou integritu osoby ([R. B. proti Estonsku](#), č. 22597/16, rozsudek ze dne 22. června 2021, § 78) a spolu s článkem 2 jej zavazují též poskytnout ochranu, jakmile je zjištěno, že útok byl natolik závažný, že vyžaduje reakci ([Vučković proti Chorvatsku](#), č. 15798/20, rozsudek ze dne 12. prosince 2023, § 54). Vždy je stěžejní povinností státu provést vyšetřování, které umožní zjistit skutkové okolnosti, identifikovat a případně potrestat odpovědné osoby. Pokud existuje podezření, že násilný čin byl vyvolán diskriminačními postoji, je obzvláště důležité, aby vyšetřování probíhalo důsledně a nestranně. Dodržování pozitivních závazků státu vyžaduje, aby vnitrostátní právní systém prokázal svou schopnost vymáhat trestní právo vůči pachatelům takových násilných činů. Bez přísného přístupu ze strany orgánů činných v trestním řízení by se s trestnými činy motivovanými nenávistí nevyhnutelně zacházelo stejně jako s běžnými případy bez takového podtextu a výsledná lhostejnost by se rovnala souhlasu s trestnými činy z nenávisti nebo dokonce jejich schvalování ([Identoba a ostatní proti Gruzii](#), cit. výše, § 77; [Sabalić proti Chorvatsku](#), cit. výše, § 94–95).

Útok na stěžovatele byl dostatečně závažný, aby se jím vnitrostátní orgány zabývaly, a o jeho diskriminační povaze nebylo pochyb, když J. P. během policejního výsledku otevřeně přiznal, že použil homofobní urážky v reakci na veřejné projevování náklonnosti mezi stěžovatelem a jeho partnerem. Již od počátečních fází řízení tak vnitrostátní orgány disponovaly jasnými *prima facie* důkazy o násilí motivovaném stěžovatelskou sexuální orientací. To vyžadovalo důsledné uplatnění vnitrostátních trestněprávních mechanismů, způsobilých zohlednit homofobní podtext útoku a stíhat a případně přiměřeně potrestat odpovědné osoby (*Sabalić proti Chorvatsku*, cit. výše, § 105).

V daném případě však lotyšské orgány přistoupily k užšímu výkladu ustanovení trestního práva a J. P. nebyl za útok motivovaný nenávistí stíhán. Byl shledán vinným pouze v rámci přestupkového správního řízení a byla mu uložena pokuta ve výši 70 eur. Použití tohoto typu řízení však dle Soudu není slučitelné se závazkem vnitrostátních orgánů zajistit, aby se homofobním útokům odpovídajícím způsobem čelilo a aby se jim účinně zabránilo. Zaprvé, ve správním řízení nebyl řešen nenávistný prvek útoku (tamtéž, § 108). Zadruhé, mírnost sankce byla ve zjevném nepoměru k závažnosti činu, a to jak z hlediska jeho teoretické maximální výše, tak z hlediska skutečně uložené pokuty, která byla na spodní hranici zákonného rozpětí (tamtéž, § 98 iii) a

§ 110). Vnitrostátní orgány tak daný incident bagatelizovaly, když útok motivovaný nenávistí považovaly za rovnocenný drobnému narušení veřejného pořádku, jako je např. opilecká rvačka. Uvedený přístup podporuje pocit beztrestnosti za trestné činy motivované nenávistí, což představuje významnou hrozbu pro základní práva chráněná Úmluvou (tamtéž, § 95 a 115). Neřešení takových incidentů může normalizovat nepřátelství vůči LGBTI osobám, udržovat kulturu nesnášenlivosti a diskriminace a podporovat další činy podobné povahy. Soud tak uzavřel, že žalovaný stát nesplnil svůj závazek poskytnout přiměřenou ochranu důstojnosti a soukromému životu stěžovatele před diskriminačním útokem, čímž došlo k porušení článků 3 a 8 ve spojení s článkem 14 Úmluvy.

Presumpce nevinny

Rozsudek ze dne 17. září 2024 ve věci č. 16678/22 – C. O. proti Německu

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nebylo porušeno právo stěžovatele na presumpci nevinny dle čl. 6 odst. 2 Úmluvy v souvislosti s výroky o podílu stěžovatele na trestné činnosti v rozsudcích proti jeho spoluobviněným v době, kdy ještě nebyl uznán vinným v paralelně vedeném řízení. Soudy v rozsudcích stěžovatele označily jako „samostatně stíhanou osobu“, čímž

daly najevo, že v uvedeném řízení neposuzují otázku jeho trestní odpovědnosti. Současně jejich skutková a právní zjištění nebyla pro soud rozhodující o vině stěžovatele závazná.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel je jedním z akcionářů německé soukromé banky, která byla zapojena do skandálu „Cum-Ex“, rozsáhlého daňového podvodu, v jehož rámci byly pod falešnými záminkami získány značné částky na vrácení daně z dividend. Způsob, jakým byly zpracovávány výplaty dividend, umožňoval prostřednictvím složitých finančních transakcí, do nichž byli zapojeni obchodníci s akciemi a makléři v zahraničí, podvodně požadovat vrácení daně z kapitálových výnosů, přestože ve skutečnosti žádná daň zaplacená nebyla. Do konce roku 2021 dosáhl objem podezřelých případů daňových ztrát „Cum-Ex“ nahlášených Spolkovému daňovému úřadu 4,5 miliardy eur. Po odhalení systému „Cum-Ex“ zahájilo státní zastupitelství předběžné řízení proti mnoha osobám, které bylo zpočátku vedeno jako jedno řízení. V průběhu vyšetřování vyšlo najevo, že se na podvodných

transakcích banky podílelo velké množství osob a institucí a vyšetřování týkající se mnoha obviněných probíhalo různou rychlostí. Mezi obviněnými byli také M. S. a N. D., proti kterým bylo zahájeno samostatné řízení pro účast na podvodných transakcích spolu s dalšími osobami, včetně stěžovatele.

V roce 2020 uznal krajský soud M. S. a N. D. vinnými z krácení daně ve spolupachatelství se stěžovatelem. Písemné vyhotovení rozsudku obsahovalo rozsáhlá skutková zjištění. Soud podrobně popsal i účast stěžovatele, přičemž v celém rozsudku jej označil jako „samostatně stíhanou osobu“. Odkazy na stěžovatele zejména uváděly, že: (i) společně s dalšími osobami podepsal daňová přiznání banky k dani z příjmů právnických osob a zajistil jejich odevzdání správci daně; (ii) společně s dalšími osobami vymyslel plán na získání daňových odpočtů, přestože ve skutečnosti žádná daň nebyla vyměřena; (iii) věděl, že žádná daň nebyla vybrána, že nebyly splněny podmínky pro získání daňových odpočtů a že budoucí daňové odpočty nebudou v souladu s německými daňovými předpisy; (iv) byl si plně vědom mechanismu dohod „Cum-Ex“. Při právním

kvalifikaci trestných činů spáchaných M. S. a N. D. krajský soud rovněž označil stěžovatele jako „samostatně stíhanou osobu“. Odkazy na stěžovatele zejména uváděly, že: (i) tím, že osobně podepsal příznání k dani z příjmů právnických osob banky, se podílel na trestných činech způsobem, který jej kvalifikoval jako pachatele; (ii) jednáním společně s dalšími osobami se dopustil daňového podvodu, tj. trestného činu podle § 370 odst. 1 odst. 1 daňového řádu; (iii) jednal v souladu s plánem vypracovaným společně s dalšími osobami; (iv) jednal úmyslně a protiprávně.

V roce 2021 Spolkový soudní dvůr při konstatování skutkového stavu a posouzení právní kvalifikace trestných činů krajským soudem se o stěžovateli vyjádřil téměř stejně jako krajský soud, když jej v celém rozsudku označil za „samostatně stíhanou osobu“.

V roce 2022 státní zastupitelství podalo obžalobu proti stěžovateli pro krácení daně. V roce 2024 bylo trestní řízení zastaveno z důvodu špatného zdravotního stavu stěžovatele.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 2 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že výroky v písemných rozsudcích vnitrostátních soudů, kterého ho vinily z účasti na

představují napadená prohlášení předčasné vyjádření viny stěžovatele. Vláda tvrdila, že pro konstatování daňových úniků M. S. a N. D. jako spolupachatelů bylo nezbytné s ohledem na § 25 odst. 2 trestního řádu a § 27 odst. 1 trestního zákoníku poukázat na vytvoření společného plánu, který stěžovatel vymyslel a realizoval spolu s dalšími osobami, a na úmysl a protiprávnost takového jednání ze strany stěžovatele. Stěžovatel tvrzení vlády nezpochybnil ani neprokázal, jak by trestní soudy mohly M. S. a N. D. odsoudit bez napadených prohlášení. Dle Soudu tak nic nenasvědčovalo tomu, že by napadené výroky byly podle vnitrostátního práva pro posouzení trestní odpovědnosti M. S. a N. D. nepotřebné, a to bez ohledu na skutečnost, že se oba ke své účasti na trestných činech přiznali.

Soud dále uvedl, že trestní soudy upustily od jakýchkoli zjištění týkajících se „viny“ stěžovatele ve smyslu německého trestního práva, zejména otázky, zda se stěžovatel mohl dovolávat právního omylu ohledně podvodné povahy transakcí „Cum-Ex“. V této souvislosti Soud připomněl, že zatímco porušení presumpce neviny se určuje podle autonomního výkladu Úmluvy, při

trestných činech spáchaných M. S. a N. D., znamenaly předčasné vyjádření jeho viny, což je v rozporu s presumpcí neviny zaručenou čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

Soud úvodem připomněl, že zásada presumpce neviny může být teoreticky porušena i z důvodu předčasného vyjádření viny podezřelého učiněného v rámci rozsudku proti odděleně stíhaným spoluobviněným ([Karaman proti Německu](#), č. 17103/10, rozsudek ze dne 27. února 2014, § 42). Soud připustil, že při rozhodování o trestní odpovědnosti v komplexních případech je možné odkázat rovněž na zapojení osob, které mohou být teprve v budoucnu trestně stíhány samostatně. Trestní soudy jsou povinny zjistit skutkový stav věci rozhodný pro posouzení právní odpovědnosti obviněného co nejpřesněji a nemohou zjištěné skutečnosti prezentovat jako pouhá tvrzení nebo podezření. To platí i pro skutečnosti týkající se účasti třetích osob. Pokud je však třeba takové skutečnosti uvést, měly by se soudy vyvarovat toho, aby poskytly více informací, než je nezbytné pro posouzení právní odpovědnosti těch osob, které jsou obviněny v řízení před soudem (tamtéž, § 64).

V dané věci Soud podotkl, že rozhodnutí vést samostatně řízení pouze proti M. S. a N. D. bylo odůvodněno povinností vést trestní řízení urychleně a také složitostí a rozsahem řízení (viz *mutatis mutandis* [Bauras proti Litvě](#), č. 56795/13, rozsudek ze dne 31. října 2017, § 54). Úkolem Soudu bylo přezkoumat, do jaké míry

určování, zda lze výrok kvalifikovat jako výrok o trestní vině, je třeba vzít v úvahu ustálený význam a účinek právních pojmů podle vnitrostátního práva ([Fleischer proti Německu](#), č. 61985/12, rozsudek ze dne 3. října 2019, § 65 a 69; ohledně významu vnitrostátního práva v této souvislosti viz také [Karaman proti Německu](#), cit. výše, § 69).

Nadto napadená prohlášení učiněná v rozsudcích vnitrostátních soudů neměla podle německého práva pro soud, který se zabýval věcí stěžovatele, žádný závazný účinek. Podle německého práva nelze z trestního řízení, kterého se osoba neúčastnila, vyvozovat žádné závěry o její vině a obviněná osoba je chráněna presumpcí neviny. Soud musel nicméně přezkoumat, zda odůvodnění trestních soudů v projednávané věci nebylo formulováno takovým způsobem, aby vyvolalo pochybnosti o možném předsudku o vině stěžovatele ([Karaman proti Německu](#), cit. výše, § 65). Dle Soudu, s ohledem na označení stěžovatele jako „samostatně stíhané osoby“ v celém písemném vyhotovení rozsudků trestní soudy zdůraznily, že nebyly povolány k rozhodování o vině stěžovatele, ale v souladu s ustanoveními

vnitrostátního práva o trestním řízení se zabývaly pouze posouzením trestní odpovědnosti obviněných v rámci předmětného řízení (Karaman proti Německu, cit. výše, § 69, a Bauras proti Litvě, cit. výše, § 54; srov. rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. září 2019 ve věci AH a další, C-377/18, týkající se prohlášení v dohodě o vině a trestu uzavřené pouze jednou z několika obviněných osob, dle něhož pokud jedna z několika obviněných osob uzavře dohodu o vině a trestu, může tato dohoda odkazovat na ostatní obviněné osoby, které neuznaly svou vinu a jsou stíhány v samostatném trestním řízení, pouze tehdy, pokud, zaprvé, byl takový odkaz nezbytný pro účely kvalifikace právní odpovědnosti osoby, která dohodu uzavřela, a zadruhé, z dohody jasně vyplývalo, že tyto další osoby jsou stíhány v samostatném trestním řízení a že jejich vina nebyla pravomocně uznána).

Konečně Soud podotkl, že vyjádření trestních soudů neměla v konečném důsledku žádný škodlivý vliv na řízení proti stěžovateli, které bylo zastaveno z důvodu jeho špatného zdravotního stavu.

Soud tak dospěl k závěru, že napadené výroky v odůvodnění rozsudků krajského a Spolkového soudního dvora neměly žádný předpojatý účinek na stěžovatele, a tudíž neporušily zásadu presumpce nevinny. Nedošlo tedy k porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

obžaloby pro nedostatek důkazů, zejména kvůli nejasnosti ohledně jejich sexuální vyspělosti v době útoku.

V červenci 2012 Nejvyšší soud potvrdil zastavení řízení proti zemřelému obžalovanému. U nejmladšího zrušil zprošťující rozhodnutí, neboť ten nebyl v době spáchání činu jakožto mladší 12 let trestně odpovědný. Současně konstatoval, že ve vztahu ke zbylým dvěma pachatelům došlo k promlčení trestného činu vyhrožování. Rozhodnutí však zrušil i ve vztahu k výroku ohledně znásilnění a omezování osobní svobody. Soud první instance následně zastavil řízení ohledně skutku omezování osobní svobody a za opakované znásilnění pachatelům uložil trest odnětí svobody. V lednu 2015 však Nejvyšší soud tento rozsudek zrušil, jelikož mezitím podle nové právní úpravy uplynula i promlčecí lhůta pro trestný čin znásilnění.

Stěžovatel se následně v dubnu 2015 obrátil na Ústavní soud, který v lednu 2019 shledal porušení procesní povinnosti státu podle článku 3 Úmluvy z důvodu nepřiměřené délky řízení, která vedla k jeho zastavení pro promlčení. Tento stav podle soudu vyvolal dojem

Sexuální násilí

Rozsudek ze dne 27. dubna 2024 ve věci č. 32887/19 – I. G. proti Turecku

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení procesní složky článku 3 Úmluvy v souvislosti s nedostatečnou reakcí státu na znásilnění stěžovatele nezletilými osobami. Trestní řízení bylo nepřiměřeně dlouhé, což vedlo k promlčení činu a nepotrestání pachatelů. Ústavní soud sice uznal porušení procesních závazků státu podle článku 3 Úmluvy a přiznal stěžovateli odškodnění, avšak podle Soudu bylo příliš nízké; stěžovatel tudíž nepozbyl postavení oběti namítaného porušení Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel trpí mentálním a tělesným postižením. V květnu 2002 byl dvakrát zavlčen skupinou čtyř dětí (jedno mladší 12 let, dvě mladší 13 let a jedno ve věku téměř 17 let) na stavbu, kde jej tři z nich pod pohrůžkou i za použití násilí znásilnili.

Trestní řízení bylo zahájeno na přelomu května a června 2002. Na sklonku roku 2004 nejstarší z pachatelů zemřel. Řízení vedené proti němu tak bylo zastaveno. Zbývající tři pachatelé byli v roce 2007 zproštěni

tolerance státu vůči trestné činnosti a podkopal důvěru stěžovatele v justici. Stěžovateli přiznal cca 4 145 EUR jako náhradu nemajetkové újmy, jakož i náhradu nákladů řízení, a ve zbývajícím rozsahu (cca 78 000 EUR) nárok stěžovatele zamítl.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatel na poli článku 3 Úmluvy namítal, že trestní řízení vedené proti osobám, které jej napadly, nebylo účinné, jelikož jimi spáchaný trestný čin se mezitím promlčel, a útočníci tak nebyli potrestáni. Vláda uvedla, že stěžovatel nemůže tvrdit, že je obětí porušení Úmluvy, jelikož Ústavní soud shledal porušení jeho práv zaručených Úmluvou, za což stěžovatel obdržel finanční kompenzaci. Soud konstatoval, že tato otázka úzce souvisí s meritem věci (N. D. proti Slovinsku, č. 16605/09, rozsudek ze dne 15. ledna 2015, § 48).

a) K pozitivnímu závazku státu vyšetřovat a trestat případy znásilnění

Soud nejprve připomněl požadavky vyplývající z jeho judikatury, pokud jde o účinné vyšetřování zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy, včetně případů špatného zacházení ze strany soukromých osob a v kontextu dětí a zranitelných osob (*X a ostatní proti Bulharsku*, č. 22457/16, rozsudek ze dne 2. února 2021). Zdůraznil, že rychlost reakce vnitrostátních orgánů na vznesená oznámení je důležitým faktorem (*Labita proti Itálii*, č. 26772/95, rozsudek velkého senátu ze dne 6. dubna 2000, § 133 a násl.). Dále zopakoval, že soudní orgány nesmějí připustit, aby způsobené fyzické či psychické utrpení zůstalo nepotrestáno (*Okkali proti Turecku*, č. 52067/99, rozsudek ze dne 17. října 2006, § 65). Mechanismy ochrany poskytované vnitrostátním právem přitom musí v praxi fungovat tak, aby v přiměřené době umožnily přezkum věci samé, a to bez ohledu na konečný výsledek řízení (*Ebcin proti Turecku*, č. 19506/05, rozsudek ze dne 1. února 2011, § 40).

Pokud jde o nezletilé pachatele, Soud vzal v úvahu, že obecné zásady vyplývající z jeho judikatury byly formulovány primárně ve vztahu k osobám, které dosáhly věku trestní odpovědnosti. Státy disponují určitým prostorem pro uvážení při stanovení této hranice, přičemž nemusí být vždy nezbytné vést vůči nezletilým pachatelům trestní řízení (*X a ostatní proti Bulharsku*, cit. výše,

§ 202). Nicméně i v případech, kdy pachatelé nedosáhli věku trestní odpovědnosti, zůstávají vnitrostátní orgány povinny objasnit skutkový stav a přijmout přiměřená opatření (*A. P. proti Moldavsku*, č. 41086/12, rozsudek ze dne 26. října 2021, § 32). V projednávané věci však vnitrostátní orgány neprovedly žádná další odpovídající vyšetřovací opatření ke zjištění podílu nejmladšího z pachatelů na trestném činu poté, co Nejvyšší soud rozhodl, že vzhledem k jeho věku nemůže být trestně stíhán. Stejně tak se vnitrostátní orgány nezabývaly odpovědností nejstaršího z pachatelů poté, co zemřel.

Pokud jde o zbývající nezletilé pachatele, Soud konstatoval, že jejich údajná účast na činu byla předmětem vyšetřování v souladu s požadavky vnitrostátního práva. Nezjistil přitom, že by vnitrostátní soudy skutkový děj nesprávně právně kvalifikovaly, nebo že by bylo možné jim vytýkat použití příznivějších ustanovení trestního práva, neboť takový postup byl vyžadován oběma trestními kodexy. Nicméně v projednávané věci Ústavní soud shledal, že neodůvodněné prodlužování trestního řízení vedlo k promlčení trestního stíhání, a tím i k nesplnění procesní povinnosti státu vést účinné vyšetřování podle článku 3 Úmluvy. Zdůraznil, že trestní řízení, které nebylo složité, trvalo 13 let. Soud se s těmito závěry ztotožnil a konstatoval, že důvodem promlčení nebylo zkrácení promlčecí lhůty samo o sobě, ale selhání

orgánů činných v trestním řízení a vnitrostátních soudů při včasné objasňování skutkového stavu.

b) K otázce, zda stěžovatel ztratil postavení oběti

Podle ustálené judikatury Soudu není rozhodnutí nebo opatření příznivé pro stěžovatele samo o sobě dostačující k tomu, aby jej zbavilo postavení oběti ve smyslu článku 34 Úmluvy. Aby k tomu došlo, musí být kumulativně splněny dvě podmínky: (i) vnitrostátní orgány musí výslovně nebo alespoň fakticky uznat porušení Úmluvy a (ii) následně poskytnout přiměřenou nápravu tohoto porušení (*Dalban proti Rumunsku*, č. 28114/95, rozsudek velkého senátu ze dne 28. září 1999, § 44).

V projednávané věci byla první podmínka splněna, neboť Ústavní soud výslovně uznal porušení článku 3 Úmluvy. Pokud jde o druhou podmínku, obnova řízení na vnitrostátní úrovni by obecně představovala vhodnou formu nápravy, avšak to v dané věci nebylo *de iure* možné, a proto bylo vhodnou formou nápravy přiznání peněžní částky.

K otázce, zda byla částka přiznaná rozhodnutím Ústavního soudu dostatečná, Soud připomněl, že přiznaná

kompenzace nesmí být nepřiměřená v porovnání s výší kompenzace přiznávanou Soudem v obdobných případech; jinak stěžovatel postavení oběti porušení Úmluvy neztrácí (*Scordino proti Itálii*, č. 36813/97, rozsudek velkého senátu ze dne 29. března 2006, § 202–215). Porovnání výše kompenzace musí být učiněno s přihlédnutím k životním nákladům a běžným příjmům v daném státě, ale i tomu, že vnitrostátní prostředek nápravy je obecně přístupnější než řízení před Soudem (tamtéž, § 206 a 268).

Po zohlednění konkrétních skutkových okolností dané věci Soud shledal, že výše kompenzace nebyla dostatečná. Soud vzal zejména v úvahu postavení stěžovatele jako zranitelné osoby. Dále přihlédl k době, po kterou trvalo Ústavnímu soudu ve věci rozhodnout. Ústavní soud totiž rozhodl až po třech letech a devíti měsících, což představuje značné zpoždění a nelze to považovat za dostatečně rychlou reakci na stížnost stěžovatele. Tento faktor, spolu s dalšími okolnostmi případu, vedl Soud k závěru, že přiznaná kompenzace byla neadekvátní, a proto stěžovatel i nadále může být považován za oběť namítaného porušení Úmluvy.

c) Závěr

Soud proto uzavřel, že trestní řízení týkající se znásilnění stěžovatele nesplňovalo procesní požadavky stanovené článkem 3 Úmluvy. K porušení tohoto ustanovení tudíž došlo.

K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

Stěžovatel na výzvu Soudu poté, co byla stížnost komunikována vládě, nevznosl požadavky z titulu spravedlivého zadostiučinění. Soud proto s odkazy na věci [Nagmetov proti Rusku](#) (č. 35589/08, rozsudek velkého senátu ze dne 30. března 2017, § 74–82) a [Abdi Ibrahim proti Norsku](#) (č. 15379/16, rozsudek velkého senátu ze dne 10. prosince 2021, § 164–170) neshledal žádné výjimečné okolnosti, aby mu náhradu nemajetkové újmy přiznal i tak.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Ve společném částečně nesouhlasném stanovisku soudce Derenčivović a soudkyně Sârcu odkázali na věc [Nagmetov proti Rusku](#) (cit. výše, § 64–92), v níž byla stanovena kritéria pro přiznání přiměřeného zadostiučinění Soudem i tehdy, když stěžovatel nenavrhne konkrétní výši. Dle jejich názoru měl Soud v dané věci použít kritéria z tohoto rozsudku a spravedlivé zadostiučinění stěžovateli přiznat i bez návrhu konkrétní výše. Podle nich bylo zřejmé, že motivací stěžovatele

„systému prostituce a podpora osob poskytujících sexuální služby.“

Dle stěžovatelů zmíněný zákaz znamená pro sexuální pracovníky a pracovníce zvýšená bezpečnost i zdravotní rizika, jelikož prostituce se v jeho důsledku přesouvá do šedé zóny, mimo dosah státu. Na vnitrostátní úrovni se snažili dosáhnout zrušení zákona, avšak neúspěšně.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU**K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY**

Stěžovatelé namítali, že daná právní úprava vážně ohrožuje tělesnou a duševní integritu a zdraví osob, které se stejně jako oni věnují prostituci, a formou zásahu do osobní autonomie a sexuální svobody porušuje jejich právo na respektování soukromého života chráněné článkem 8 Úmluvy.

a) Existence zásahu a jeho zákonnost

Soud již dříve shledal, že opatření vyvolává situaci, která má pro stěžovatele přímé účinky ([M. A. a ostatní proti](#)

bylo získání odškodnění úměrného závažnosti porušení, které už Ústavní soud na vnitrostátní úrovni konstatoval.

Regulace prostituce**Rozsudek ze dne 25. července 2024 ve věci č. 63664/19 a 4 dalších – M. A. a ostatní proti Francii**

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že kriminalizací nákupu sexuálních služeb nedošlo ve vztahu k osobám poskytujícím tyto služby k porušení článku 8 Úmluvy, jelikož dané opatření, které je součástí komplexního systému boje s prostitucí a obchodováním s lidmi, spadá do širokého prostoru pro uvážení státu v této oblasti.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stížnost podalo 261 mužů a žen různých národností, kteří se živí prostitucí. Namítli zavedení trestního postihu nákupu (nikoliv poskytování) sexuálních služeb, k němuž ve Francii došlo v roce 2016 novelou trestního zákona. Zákaz byl stanoven i ve vztahu k sexuálním službám, které se odehrávají mezi souhlasícími dospělými v soukromí. Cílem právní úpravy bylo „posílení boje proti

Francii, č. 63664/19 a 4 další, rozhodnutí ze dne 27. června 2023, § 43). Soud považuje kriminalizaci nákupu sexuálních služeb za zásah do práva stěžovatelů na respektování soukromého života, jakož i do práva na osobní autonomii a sexuální svobodu. Mezi stranami přítom není sporu ohledně toho, že tento zásah měl právní základ.

b) Legitimní cíl

Vláda uvedla, že účelem opatření je boj proti obchodování s lidmi, potvrzení zásady nezpeněžitelnosti lidského těla a potírání nerovnosti pohlaví a násilí na ženách. Soud již v minulosti naznal, že prostituci, pokud je nucená, považuje za neslučitelnou s lidskou důstojností a základními právy ([V. T. proti Francii](#), č. 37194/02, rozsudek ze dne 11. září 2007, § 25). Rovněž zdůraznil význam boje proti sítím prostituce a obchodování s lidmi a povinnost států chránit oběti ([Rantsev proti Kypru a Rusku](#), č. 25965/04, rozsudek ze dne 7. ledna 2010, § 283–288).

Soud tak dal zapravdu vládě, že opatření sledovalo legitimní cíle ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy, a to ochranu

veřejného pořádku a bezpečnosti, předcházení trestným činům a ochranu zdraví a práv a svobod jiných.

c) Nezbytnost zásahu v demokratické společnosti

1. Prostor státu pro uvážení

Soud připomněl, že téma prostituce vyvolává velmi citlivé morální a etické otázky, které vedou často k protichůdným názorům, zejména pokud jde o to, zda prostituce jako taková může být dobrovolná nebo zda naopak vždy představuje formu vykořisťování (*S. M. proti Chorvatsku*, č. 60561/14, rozsudek ze dne 25. června 2020, § 298).

Francie přijala tzv. "aboliční" přístup k prostituci, podle kterého je prostituce považována za neslučitelnou s lidskou důstojností, aniž by však byla zakázána nebo regulována – na rozdíl od kuplířství, které podléhá trestním sankcím. V jiných členských státech je právní rámec upravující prostituci bližší "prohibičnímu" modelu (prostituce je zakázána a prostituující osoby i jejich potenciální klienti jsou trestáni) nebo "regulačnímu" modelu (prostituce, včetně profitování z prostituce dospělých, je tolerována a regulována).

Soud konstatoval, že mezi členskými státy Rady Evropy ani mezi různými mezinárodními organizacemi zabývajícími se touto problematikou dosud neexistuje shoda na tom, jaký přístup k prostituci je nejhodnější. Dle

komparativní analýzy provedené Soudem ve vztahu ke 41 členským státům je situace následující: Ve 27 z nich, včetně České republiky, není prostituce regulována vůbec. V pěti státech lze postihovat jako přešůpek poskytování sexuálních služeb, ne však jejich nákup. Tři státy mají správní postih jak poskytovatelů prostituce, tak i jejich klientů. Jeden stát postihuje obě strany prostřednictvím trestního práva. A nakonec čtyři státy (Švédsko, Norsko, Island a Irsko, spolu se Severním Irskem, které je součástí Spojeného království), stejně jako Francie, přijaly „severský model“, který je založen na kriminalizaci nákupu sexuálních služeb. Francie je tedy v rámci Evropy ve výrazné menšině. Jedná se však o poměrně nedávné reformy a tato otázka je předmětem diskuse v jiných členských státech, z nichž některé stále kriminalizují samotné prostituující osoby (k podobné situaci viz *S. A. S. proti Francii*, č. 43835/11, rozsudek velkého senátu ze dne 1. července 2014, § 156).

K námitce stěžovatelů ohledně absence spolehlivých údajů o souvislosti prostituce a obchodování s lidmi Soud podotkl, že zavedení obecné a absolutní kriminalizace nákupu sexuálních služeb jako nástroje pro boj s obchodováním s lidmi je v současné době předmětem vášnivých debat. Ty vyvolávají výrazné rozdíly v názorech na evropské i mezinárodní úrovni, aniž by se objevil jasný trend. Soud tak uzavřel, že státu musí být v této oblasti poskytnut široký prostor pro uvážení. Tento

prostor však není neomezený. Je na Soudu, aby prozkoumal argumenty, které vzal zákonodárce v úvahu, když dospěl k určitému řešení, a aby určil, zda bylo dosaženo spravedlivé rovnováhy (*Parillo proti Itálii*, č. 46470/11, rozsudek ze dne 27. srpna 2015, § 183).

2. Přiměřenost zásahu

Soud předně zdůraznil, že si plně uvědomuje obtíže a rizika, kterým jsou sexuální pracovníci a pracovníce při výkonu své činnosti vystaveni a které popsal 16 z nich ve svědectvích přiložených ke stížnosti. Nepřijal však argument stěžovatelů, že od účinnosti všeobecné a absolutní kriminalizace nákupu sexuálních služeb jsou nuceni k většímu utajení a izolaci, což je vystavuje zvýšeným rizikům a nutí je přistoupit v důsledku klesající poptávky k nebezpečným praktikám, a to zejména k nechráněnému sexu. Tento argument vznášely i některé intervenující strany jako Amnesty International, které uváděly, že z výzkumů vyplývá, že „severský model“ posiluje stigmatizaci a marginalizaci sexuální práce. Soud k tomu podotkl, že přestože je aplikace zákona neustále přezkoumávána subjekty působícími v

terénu, neexistuje konsenzus o tom, zda popisované negativní dopady, které existovaly a byly pozorovány již před přijetím dotčeného zákona, jsou důsledkem jeho uplatňování, nebo zda jsou vlastní fenoménu prostituce jako takovému, případně vyplývají z jiných sociálních faktorů a dalších příčin.

Francie se rozhodla pro aboliční přístup, dle něhož je potřeba za oběti považovat všechny prostituující osoby včetně těch, které tvrdí, že tuto činnost provozují svobodně. Soud připomněl, že ve věci *V. T. proti Francii* (cit. výše) shledal, že je sporné, zda prostituce může být provozována svobodně, nebo je vždy důsledkem donucení, byť jen vyplývajícího ze socioekonomických podmínek. Soud se proto rozhodl nevstupovat do této debaty, jejíž výsledek nebyl pro jeho závěr v citované věci rozhodující. Stejný přístup Soud zvolil i v projednávané věci.

Soud nedal zapravdu stěžovatelům, že by možnost každého svobodně provozovat prostituci mezi souhlasícími dospělými, která se týká jádra soukromého života a zasluhuje proto dostatečnou ochranu, měla být důvodem pro zúžení prostoru státu pro uvážení. Připustil, že

zásada osobní autonomie zahrnuje právo svobodně si zvolit, jak realizovat svou sexualitu, která představuje jeden ze základních aspektů osobní identity (K. A. a A. D. proti Belgii, č. 42758/98, rozsudek ze dne 17. února 2005, § 85). Dodal však, že stěžovatelé si ve skutečnosti především stěžovali na nemožnost věnovat se prostituci jako povolání z důvodu napadeného opatření a v této souvislosti odkazovali na příklady zemí, které ji regulovaly stejným způsobem jako jakoukoli jinou hospodářskou činnost. To jako argument neuznal.

Soud poukázal na to, že kriminalizace nákupu sexuálních služeb tvoří ve Francii součást komplexního systému boje proti prostituci, stanoveného dotčeným zákonem. Tento zákon byl přijat jako výsledek dlouhého a složitého legislativního procesu, který byl zahájen po předchozích parlamentních debatách na toto téma a který byl součástí obecnějších úvah o prostředcích boje proti násilí na ženách. Zprávy předložené po rozsáhlém výzkumu ukázaly, že fenomén prostituce je rozmanitý, složitý a vyvíjející se, a že žádná z veřejných politik přijatých dosud v jiných státech není bez kontroverzí. S vědomím obtíží a rozdílných názorů se dle Soudu francouzský zákonodárce rozhodl pro volbu, která vyplynula z pečlivých úvah parlamentu. Ten se přitom zabýval všemi kulturními, sociálními, politickými a právními aspekty opatření, která zavedl k regulaci tohoto

nesmírně složitého fenoménu, jenž vyvolává vysoce citlivé morální a etické otázky.

Soud zopakoval, že v otázkách obecné politiky, na které mohou v demokratickém státě existovat hluboké názorové rozdíly, mají zásadní úlohy vnitrostátní orgány. To platí tím spíše pro společenskou otázku regulace prostituce. Obavy vznesené stěžovateli, zejména pokud jde o zdravotní a bezpečnostní rizika, byly do značné míry zohledněny během parlamentních debat a vedly k několika zlepšením textu původního návrhu. Sociální a zdravotní situace sexuálních pracovníků a pracovníc byla zkoumána již před předložením návrhu zákona. Navíc kriminalizace nákupu sexuálních služeb představuje součást systému spočívajícího na čtyřech pilířích: zaprvé, odstranění veškeré právní regulace způsobilé podporovat prostituci, aniž by ovšem došlo k jejímu zákazu; zadruhé, zavedení ochrany sexuálních pracovníků a pracovníc, zejména potlačením sexuálního vykořisťování; zatřetí, prevence vstupu do prostituce; a začtvrté, pomoc při sociální a profesní reintegraci osob, které chtějí tuto činnost opustit.

Soud si povšiml, že zákon přispěl k obrácení mocenského vztahu se zákazníkem, neboť sexuální pracovníci a pracovníce byli zákonem postaveny do pozice obětí a v případě násilí ze strany zákazníka získali možnost jej nahlásit, protože je to nyní on, kdo je v dané situaci trestně odpovědný. Stejný zákon rovněž přidal osoby,

kteří se věnují prostituci, byť příležitostně, na seznam zranitelných osob, což zpřísnilo postih v případě násilí, sexuálního napadení nebo znásilnění, které by na nich bylo spácháno. Soud naznal, že boj proti stigmatizaci a stereotypizaci sexuálních pracovníků a pracovníc, včetně té ze strany policie, byl při přípravě zákona důležitým aspektem jakožto předpoklad pro zlepšení jejich přístupu k ochraně. Zákon dále zakotvil posílení veřejných politik v oblasti snižování zdravotních rizik, kterým sexuální pracovníci a pracovníce čelí, a to souborem řady opatření v terénu i prostřednictvím internetu a sociálních sítí. Nadto bylo opatření rovněž zamýšleno jako prostředek boje proti prostituci nezletilých, což je znepokojivý jev, který je na vzestupu. K tomuto účelu mají směřovat rovněž osvětové kampaně vedené zejména na školách s cílem zabránit dalším osobám v zapojení do prostituce.

Soud konečně poznamenal, že cílem aboličního přístupu přijatého Francií je postupně vymýtit prostituci tím, že se sexuálním pracovníkům a pracovnícím nabídne alternativu, aniž by však tato praxe byla zakázána.

Soud vzal v potaz argumenty stěžovatelů týkající se nedostatečných zdrojů přidělených různým orgánům k provádění zákona a nejednotnosti v jeho uplatňování v rámci země. Konstatoval však, že tyto argumenty nejsou při zohlednění sledovaného cíle dostatečné ke zpochybnění volby zákonodárce (*Vavříčka a ostatní proti České republice*, č. 47621/13 a 5 dalších, rozsudek velkého senátu ze dne 8. dubna 2021, § 306–308). Zdůraznil, že pokud má přijaté řešení přinést změny ve společnosti, jeho plné účinky se mohou projevit až s odstupem času.

Soud uzavřel, že s ohledem na aktuální vnímání otázek, které vyvolává prostituce, nastolily francouzské orgány spravedlivou rovnováhu mezi soupeřícími zájmy a stát nepřekročil svůj prostor pro uvážení. K porušení článku 8 Úmluvy tak nedošlo.

Doplnil nicméně, že je na vnitrostátních orgánech, aby neustále přezkoumávaly přístup, který přijaly, zejména pokud je založen na obecném a absolutním zákazu nákupu sexuálních služeb. Orgány by měly mít možnost svůj přístup nuancovat s ohledem na vývoj v Evropě a

mezinárodní normy v této oblasti i na důsledky, které v dané situaci způsobuje aplikace této právní úpravy (*Baret a Caballero proti Francii*, č. 22296/20 a 37138/20, rozsudek ze dne 14. září 2023, § 88).

Zneužití práva podat stížnost k Soudu

Rozsudek ze dne 9. července 2024 ve věci č. 21714/22 a dvě další – Mamić a ostatní proti Chorvatsku

Senát první sekce Soudu jednomyslně prohlásil stížnosti namítající porušení práva na nestranný soud za nepřijatelné pro zneužití práva individuální stížnosti ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy, když jeden stěžovatel zaslal Soudu pozměnou ústavní stížnost s touto námitkou, byť ji neuplatnil na vnitrostátní úrovni, a ostatní se snažili stížnostmi k Soudu těžít z vlastní manipulace s trestním řízením.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

V roce 2016 vnitrostátní orgány zahájily trestní řízení proti stěžovatelům. Před vynesením rozhodnutí prvoinstančním soudem druhý stěžovatel předložil na tiskové konferenci padělanou korespondenci údajného

justičního spiknutí proti stěžovatelům a marně usiloval o nařízení dalšího soudního jednání. Prvoinstanční soud posléze částečně zprostil prvního a třetího stěžovatele obžaloby. Další padělaná korespondence měla prokázat údajné ovlivňování soudců Nejvyššího soudu, který rozhodoval o odvoláních stěžovatelů. Zároveň druhý stěžovatel informoval úřady, jak se on a první stěžovatel s cílem dosáhnout zproštění stýkali se soudci a upláceli je, včetně předsedy senátu prvoinstančního soudu. Ten potvrdil, že se s druhým stěžovatelem setkal a dostal od něj hodinky, ale popřel domluvu se stěžovatelem. Nejvyšší soud následně zrušil část rozsudku prvoinstančního soudu u prvního a třetího stěžovatele a částečně vyhověl druhému stěžovateli. Všichni stěžovatelé poté podali stížnosti k Ústavnímu soudu; první a druhý stěžovatel v nich namítali, že nebyli souzeni nestranným soudem kvůli vztahu mezi předsedou senátu prvoinstančního soudu a druhým stěžovatelem. Ústavní soud stížnostem nevyhověl.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali zejména porušení práva na projednání věci nestranným soudem kvůli nevhodnému vztahu předsedy senátu prvoinstančního soudu s druhým stěžovatelem, od kterého měl dostávat různé služby.

Soud odkázal na příslušné zásady, které uplatňuje při posuzování, zda je na místě prohlásit stížnost za nepřijatelnou podle čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy kvůli zneužití práva individuální stížnosti. Připomněl, že mezi relevantní faktory patří zneužití vnitrostátních prostředků nápravy a chování stěžovatele před vnitrostátními orgány, přičemž toto chování musí být úmyslné (viz např. *Ferrara a ostatní proti Itálii*, č. 2394/22 a další, rozhodnutí ze dne 16. května 2023, § 37–44). V posuzované věci se proto Soud zaměřil především na snahu prvního a druhého stěžovatele ovlivnit vnitrostátní soudní řízení v jejich prospěch a zmařit řádné fungování justice.

Ve vztahu ke třetímu stěžovateli Soud uvedl, že byť jím předložená kopie podané ústavní stížnosti obsahovala námitku absence nestrannosti prvoinstančního soudu, protože druhý stěžovatel měl podplatit soudce, následně vyšlo najevo, že dotyčný ve skutečnosti takovou námitku, ať už výslovně či do podstaty, vůbec neuplatnil. Předložil tedy Soudu upravený dokument, aby předstíral, že namítl porušení práva na nestranný soud před Ústavním soudem a ten se námitkou nezabýval. Pokusil

se tak oklamat Soud zkrácením klíčové části své stížnosti; Soud by pak nemohl rozhodnout o přijatelnosti a odůvodněnosti této stížnosti při plné znalosti skutkového stavu. Takové jednání třetího stěžovatele je v rozporu s účelem práva podat stížnost k Soudu (*Centro Europa 7 S.R.L. a Di Stefano proti Itálii*, č. 38433/09, rozhodnutí velkého senátu ze dne 7. června 2012, § 97). Soud proto odmítl tuto stížnost pro zneužití práva na podání individuální stížnosti podle čl. 35 odst. 3 písm. a) a 4 Úmluvy.

Stran prvního a druhého stěžovatele Soud podotkl, že tito sice oproti třetímu stěžovateli namítali porušení práva na nestranný soud, námitka ale měla původ v jejich chování, které směřovalo k popření daného práva. Třebaže předseda senátu prvoinstančního soudu měl podle Soudu sám požádat o vyloučení z projednání věci stěžovatelů, pokud přijal dar během trestního řízení, byli to stěžovatelé, kteří úmyslně poskytovali, a to nejen tomuto soudci, služby. O celé situaci pak informovali úřady až po vydání rozsudku, když snahy zmanipulovat trestní řízení v jejich prospěch selhaly. Nadto došlo ke zveřejnění padělané korespondence jak

v souvislosti s prvoinstančním, tak i odvolacím řízením. Podle Soudu tyto okolnosti dokládaly, do jaké míry proběhly pokusy o maření fungování justice ve prospěch stěžovatelů, což Soud musí zohlednit pro účely uplatnění čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy.

Soud měl za to, že stěžovatelé usilovali o vytvoření tzv. win-win situace – buď by poskytované služby vyzněly v jejich prospěch a vedly k zproštění obžaloby, anebo by si stěžovali na neexistenci nestranného soudu s cílem dosáhnout konstatování porušení Úmluvy a případné obnovy trestního řízení. Takové jednání Soud nemohl přijmout. Umožnil by tím totiž manipulaci a závažné obstrukce fungování justice. Ve skutečnosti – bez ohledu na otázku (ne)viny prvního a druhého stěžovatele, anebo soudců ohledně darování či přijetí úsluh – už samotné okolnosti případu vedou Soud k závěru, že poselství všech snah stěžovatelů zmanipulovat vnitrostátní řízení ve svůj prospěch se nyní snaží využít systému ochrany lidských práv podle Úmluvy a těžit z vlastního zneužívajícího jednání na vnitrostátní úrovni. Ostatně pokud by Soud neshledal porušení práva na nestranný soud, vedlo by to podle druhého stěžovatele k situaci, kdy by byl zkorumpovaný soudce zbaven odpovědnosti za protiprávní jednání a rozsudek podjatého soudu by zůstal v platnosti. Jak ale Soud podotkl výše, první a druhý stěžovatel sami způsobili situaci, na kterou si nyní stěžují; předseda senátu, potažmo i další

soudci byli odvoláni z funkcí a obžalováni z trestné činnosti. Bez ohledu na výsledek daného trestního řízení tato situace ukončila jejich kariéry.

S přihlédnutím k podstatě článku 17 Úmluvy se tak podle Soudu chování stěžovatelů dostalo do zjevného rozporu s účelem práva na podání individuální stížnosti, jak je zakotveno v Úmluvě, a zabránilo řádnému fungování ochranných mechanismů založených Úmluvou. Současně Soud dodal, že byť se zneužívající chování prvního a druhého stěžovatele týkalo pouze jedné z několika jejich námitek ve vztahu k článku 6 Úmluvy, mělo dopad na přípustnost jejich stížností jako celku.

Soud proto odmítl i stížnosti prvního a druhého stěžovatele pro zneužití práva na podání individuální stížnosti podle článku 35 odst. 3 písm. a) a odst. 4 Úmluvy.

Protiepidemická opatření

Rozsudek ze dne 29. srpna 2024 ve věci č. 24622/22 – Pasquinelli a ostatní proti San Marinu

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že pracovní omezení uložená zdravotním a zdravotně-sociálním pracovníkům v důsledku odmítnutí očkování proti onemocnění Covid-19 sledovala legitimní cíl a nevybočila z širokého prostoru státu pro uvážení v oblasti zdravotní politiky. Soud proto neshledal porušení článku 8 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé byli zdravotními a zdravotně-sociálními pracovníky zaměstnanými v Ústavu sociálního zabezpečení. Během pandemie onemocnění Covid-19 byli svým zaměstnavatelem na základě zákona vyzváni, aby se dostavili k očkování, což ale odmítli. Zákon v případě odmítnutí očkování vyžadoval reorganizaci služeb neočkovaných pracovníků tak, aby se minimalizoval jejich

kontakt s klienty zaměstnavatele. Pokud takový postup nebyl možný, mohli být zaměstnanci dočasně přeřazeni na jiné pracovní místo v rámci zaměstnavatele či na jiné volné místo ve veřejné službě. Pokud takové přeřazení nebylo možné, nebo pokud jej pracovník odmítl, výkon služby mohl být dočasně pozastaven. Pakliže pracovník po dobu pozastavení výkonu služby vykonával veřejně prospěšné práce, byl mu poskytnut finanční příspěvek, pokud ale výkon těchto prací odmítl, byl příspěvek odebrán. Výše uvedená omezení se týkala i stěžovatelů. Někteří z nich napadli danou právní úpravu na Ústavním soudě, avšak neúspěšně.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že povinnost očkovat se proti onemocnění Covid-19 uložená jim jakožto zdravotním a zdravotně-sociálním pracovníkům a následky, které museli v důsledku odmítnutí očkování nést, jsou v rozporu s článkem 8 Úmluvy.

a) K rozsahu stížnosti

Z judikatury Soudu plyne, že o dobrovolné očkování se jedná tehdy, pokud stát nenutí osoby se tomuto očkování podrobit, ať už přímo či nepřímo, tj. uložením sankcí těm, kteří očkování neabsolvovali; na tuto situaci se článek 8 Úmluvy nevztahuje (*Baytüre a ostatní proti Turecku*, č. 3270/09, rozhodnutí ze dne 12. března 2013, § 24, 30 a 31). Naopak, hrozí-li za nepodrobení se očkování sankce, může se jednat o zásah do práva na respektování soukromého života, a to i pokud stěžovatel očkování neabsolvoval a ani k tomu nebyl nucen, avšak nesl přímé důsledky svého odmítnutí podrobit se očkování, jako např. když byl neočkovanému dítěti odepřen přístup do mateřské školy, resp. jeho rodič byl za to pokutován (*Vavříčka a ostatní proti České republice* (č. 47621/13 a 5 dalších, rozsudek velkého senátu ze dne 8. dubna 2021, § 263–264).

V projednávané věci Soud shledal, že se jednalo o systém dobrovolného očkování. Za odmítnutí očkování totiž nebyly stanoveny žádné zákonné sankce, ani nevedlo k jiným automatickým důsledkům pro

neočkované. Příslušný zákon stanovil pouze potenciální důsledky: pokud bylo možné omezit kontakt neočkovaného personálu s klienty zaměstnavatele, tento personál zůstal na svých pozicích; k dalším krokům se přistoupilo pouze tehdy, nebylo-li to možné. To případ odlišuje od věci *Vavříčka a ostatní proti České republice* (cit. výše), ve kterém odmítnutí očkování vedlo k přímým důsledkům pro stěžovatele. Soud se proto ve svém rozhodnutí zabýval pouze specifickými opatřeními uloženými stěžovatelům v důsledku jejich odmítnutí očkování.

b) K přijatelnosti

1. Obecné zásady

Soud předně zopakoval, že pracovníprávní spory jako takové mohou za určitých okolností spadat pod věcný rozsah článku 8 Úmluvy. Určité aspekty soukromého života totiž mohou být těmito spory dotčeny (např. propuštěním, přeřazením na nižší pozici, nepřipuštěním k výkonu určité profese apod.). Mezi tyto dotčené aspekty může patřit (i) „vnitřní kruh“ stěžovatele, (ii) možnost stěžovatele navazovat a rozvíjet vztahy s

ostatními a (iii) společenská a profesní pověst stěžovatele. Typicky může pracovněprávní spor zasáhnout do soukromého života stěžovatele dvěma způsoby: na podkladě důvodů napadeného opatření (pak Soud uplatňuje přístup založený na důvodech), nebo na podkladě důsledků, které napadené opatření mělo pro soukromý život stěžovatele (Soud uplatňuje přístup založený na důsledcích) (*Denisov proti Ukrajině*, č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. září 2018, § 115).

Pakliže důvody přijetí sporného opatření mohou souviset se soukromým životem stěžovatele (např. sexuální orientace, způsob oblékání, víra apod.), mohou tyto důvody samy o sobě založit použitelnost článku 8 Úmluvy (tamtéž, § 106). V případě přístupu založeného na důsledcích se zkoumá především intenzita zásahu. Pro založení použitelnosti článku 8 Úmluvy musí být důsledky pro soukromý život stěžovatele velmi závažné a musí jej ovlivnit značným způsobem. Závažnost důsledků se posuzuje porovnáním života stěžovatele před a po přijetí daného opatření. Dle Soudu je rovněž vhodné posuzovat subjektivní vnímání stěžovatele na pozadí objektivních okolností existujících v konkrétním případě. Tato analýza by přitom měla zahrnovat jak hmotné, tak nehmotné dopady sporného opatření (tamtéž, § 117).

2. Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud musel vyhodnotit, zda a případně jak byl v projednávané věci zasážen soukromý život stěžovatelů. Došlo u nich k přijetí jednoho či více následujících opatření: přeřazení na jiné místo ve veřejné službě se stejným nebo nižším platem; pozastavení výkonu služby bez finančního příspěvku, pokud odmítli vykonávat veřejně prospěšné práce; nebo pozastavení výkonu služby s finančním příspěvkem, pakliže tyto práce neodmítli. Všechna uvedená opatření byla dočasná a trvala po období v rozmezí od dvou týdnů do 15 měsíců.

Přestože nepovinné očkování není samo o sobě zásahem do článku 8 Úmluvy, Soud připustil, že volba, zda se nechat očkovat či nikoli, je spojena s osobní autonomií člověka. Dle Soudu tak byla opatření uložená stěžovatelům v důsledku odmítnutí očkování založena na důvodech zasahujících do svobody volby v oblasti soukromého života. Jelikož důvody pro uložení napadených opatření souvisejí se soukromým životem stěžovatelů, spadá projednávaný případ do působnosti článku 8 Úmluvy.

c) K odůvodnění

1. Obecné zásady

K vyhodnocení toho, zda projednávaný zásah představoval porušení článku 8 Úmluvy, musí Soud posoudit,

zda se jednalo o zákonný zásah; zda zásah sledoval legitimní cíl uvedený v čl. 8 odst. 2 Úmluvy; a zda) byl nezbytný v demokratické společnosti. Zásah bude považován za nezbytný v demokratické společnosti k dosažení sledovaného cíle, pokud odpovídá na „naléhavou společenskou potřebu“ a pakliže je přiměřený sledovanému cíli. Smluvní strany navíc v oblasti zdravotní politiky požívají širokého prostoru pro uvážení, jelikož státy samotné jsou dle Soudu nejlépe vybaveny k posouzení priorit, společenských potřeb a využití zdrojů (*Vavříčka a ostatní proti České republice*, cit. výše, § 274 a 280),

2. Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud nejprve konstatoval, že žádný z předložených argumentů nebyl způsobilý zpochybnit zákonnost zavedených opatření. Dále Soud zopakoval, že pandemie onemocnění Covid-19 mohla mít pro jednotlivce vážné zdravotní důsledky (*Terheş proti Rumunsku*, č. 49933/20, rozhodnutí ze dne 13. dubna 2021, § 39). Aby tak státy dostály svým pozitivním závazkům na poli článku 2 Úmluvy a ochránily životy osob nacházejících

se v jejich jurisdikci, byly povinny přijmout taková omezení, která šíření infekce zabrání. Dle Soudu tedy není pochyb o tom, že opatření přijatá ve zdravotnictví, včetně těch namítaných v projednávané věci, sledovala legitimní cíl v podobě ochrany zdraví a ochrany práv a svobody jiných.

Soud dále připomněl, že Světové zdravotnická organizace aprobovala první vakcíny proti onemocnění Covid-19 v prosinci 2020. Následovala hromadná očkovací kampaň a po celém světě bylo aplikováno více než 13 miliard vakcín. V květnu 2023 Světová zdravotnická organizace odvolala klasifikaci onemocnění Covid-19 jako mezinárodní zdravotní hrozby. V mezidobí na toto onemocnění zemřelo přes sedm milionů osob. Soud uvedl, že bude posuzovat nezbytnost namítaných opatření v tomto kontextu, a bez výhody zpětného pohledu ze současné perspektivy.

Není sporu o tom, že neočkované osoby byly způsobilé jak nakazit se virem, který v dané době aktivně cirkuloval, tak šířit ho dál. Udržování ochranných opatření ve vztahu k veškerému obyvatelstvu, včetně stěžovatelů,

a zejména ve vztahu k ohroženým skupinám obyvatelstva závislým na zdravotnických a zdravotně-sociálních zařízeních, bylo tedy v době zavedení napadených opatření naléhavou společenskou potřebou. Nelze pomínout ani to, že pokud by stěžovatelé onemocněli Covidem-19, vznikla by u nich pravděpodobně dlouhodobější pracovní neschopnost, což by rovněž představovalo zátěž pro stát, a to zejména co se týče zdravotního a zdravotně-sociálního sektoru, který byl v dané době obzvláště vytížen.

V poslední kroku Soud zkoumal, zda se vnitrostátním orgánům podařilo dosáhnout spravedlivé rovnováhy mezi výše zmíněnými veřejnými zájmy a právy jednotlivců chráněnými článkem 8 Úmluvy. Jelikož stěžovatelé nevysvětlili, jak byly napadenými omezeními zasaženi psychicky nebo na své důstojnosti, a s ohledem na to, že očkování bylo dobrovolné, musely vnitrostátní orgány v daném případě poměřovat pouze finanční zájmy stěžovatelů oproti závažným zájmům komunity jako celku. Většina stěžovatelů přitom nadále dostávala za svou práci odměnu, přestože nižší, či finanční příspěvek. Zcela bez příjmů zůstali jen ti stěžovatelé, kteří odmítli vykonávat jakoukoli činnost jim nabídnutou. Toto odmítnutí však nijak nevysvětlili a dle Soudu jednotlivec nemůže očekávat, že bude i nadále dostávat plat, pokud odmítá vykonávat jakoukoli práci.

Soud rovněž poukázal na to, že pandemie onemocnění Covid-19 způsobila obrovské finanční ztráty a nárůst nezaměstnanosti v různých ekonomických sektorech. Tyto ztráty jsou nevyhnutelným důsledkem globální pandemie, jakož i výjimečné a nepředvídatelné situace, v níž se státy v dané době octly.

Soud tak uzavřel, že uplatnění odstupňovaných opatření dopadajících na malý počet zdravotníků a zdravotně-sociálních pracovníků s cílem chránit zdraví obyvatelstva, včetně stěžovatelů, a práva a svobody ostatních, bylo přiměřené sledovaným legitimním cílům. Vnitrostátní orgány tak nepřekročily svůj široký prostor pro uvážení v oblasti zdravotní politiky.

S ohledem na výše uvedené Soud neshledal porušení článku 8 Úmluvy.

Boj proti dezinformacím

Rozsudek ze dne 27. srpna 2024 ve věci č. 20007/22 – Bielau proti Rakousku

Senát čtvrté sekce Soudu rozhodl šesti hlasy proti jednomu, že nedošlo k porušení článku 10 Úmluvy v otázce svobody projevu lékaře. Ten na svých webových stránkách, v souvislosti se svou lékařskou praxí, zveřejnil vědecky neobhajitelná tvrzení mimo jiné o obecné

neúčinnosti očkování, za což mu lékařská komora uložila finanční disciplinární sankci.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel je rakouský praktický lékař, propagátor homeopatie. Provozuje webové stránky o holistické medicíně. Na nich publikoval články, v nichž zpochybnil existenci patogenních virů a účinnost vakcín, a kde tvrdil, že příroda nezná nemoci nebo že očkování nikdy proti nemocem nechránilo. Prohlásil také, že díky očkování nevyvymizela jediná nemoc.

Disciplinární komise lékařské komory tvrzení označila jako vědecky nepodložená a stěžovateli za porušení profesních povinností a poškození pověsti lékařského stavu uložila pokutu 2 000 eur s podmíněným odkladem na zkušební dobu jednoho roku a 1 500 eur za náklady řízení.

Stěžovatel se obrátil na vnitrostátní soudy. Tvrdil, že jeho výroky na webu měly provokativní charakter a byly vyjádřením jeho názoru. Prvostupňový soud mu nevyhověl. Odkázal na vědecké důkazy a odborné názory,

podle kterých jeho tvrzení nejsou v souladu se současným stavem poznání medicínské vědy. Dodal, že prohlášení o neúčinnosti očkování mohla poškodit pověst lékařského stavu a porušila profesní povinnosti stěžovatele.

Stěžovatel následně neuspěl u Ústavního soudu ani u Nejvyššího správního soudu. Nejvyšší správní soud uvedl, že zásah do svobody projevu stěžovatele je v souladu s ochranou zdraví a že cílem omezení bylo zabránit poškození důvěryhodnosti lékařské profese. Omezení neobjektivních, nepravdivých nebo lékařskou pověst poškozujících informací je v zájmu lékařů i veřejnosti, aby se při využívání lékařských služeb mohla řídit objektivními informacemi.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal porušení svého práva na svobodu projevu podle článku 10 Úmluvy kvůli uložení kárné sankce za projevy na jeho webových stránkách.

a) Obecné zásady

Podle Soudu mezi praktickými lékaři a pacienty existuje zvláštní vztah důvěry, mlčenlivosti a spoléhání, že lékař využije dostupných znalostí a prostředků k zajištění zdraví pacienta. To může znamenat potřebu zachovat solidaritu mezi členy profese. Soud však dříve shledal, že striktní výklad vnitrostátního práva disciplinárními orgány, který by zakazoval jakékoli kritické projevy v lékařské profesi, není v souladu s právem na svobodu projevu. Takový přístup by mohl odradit lékaře od toho, aby poskytovali objektivní pohled na zdravotní stav a léčbu, což by v konečném důsledku mohlo ohrozit ochranu zdraví a života pacientů ([Frankowicz proti Polsku](#), č. 53025/99, rozsudek ze dne 16. prosince 2008, § 49 a 51).

Ve věci [Hertel proti Švýcarsku](#), kde stěžovatel pouze naznačil, že konzumace potravin z mikrovlnné trouby by mohla být škodlivá, Soud shledal, že omezení svobody projevu nebylo nezbytné. Jednalo se o akademický článek s omezeným okruhem odborných čtenářů, tudíž i dopadem. Podle Soudu nezáleželo na tom, že šlo o názor menšinový. V oblasti, v níž pravděpodobně neexistuje shoda, by bylo nerozumné omezovat svobodu projevu pouze na obecně přijímané myšlenky (č. 25181/94, rozsudek ze dne 25. srpna 1998, § 31, 42 a 47–51). Oproti tomu ve věci [Palusinski proti Polsku](#) Soud potvrdil zákonnost trestního odsouzení za publikaci knihy

propagující užívání drog. Kniha obsahovala instrukce k přípravě drog a propagovala jejich užívání bez upozornění na možné následky či nebezpečí pro zdraví a život lidí. Zásah proto Soud považoval za nezbytný pro ochranu zdraví, přičemž trestní postih neshledal za nepřiměřený (č. 62414/00, rozhodnutí ze dne 3. října 2006).

Soud připomněl, že novináři i další účastníci veřejné debaty mohou informovat o věcech obecného zájmu, pokud jednájí v dobré víře a poskytují přesné a důvěryhodné informace, které nejsou v rozporu se současným stavem vědeckého poznání ([Vérités Santé Pratique SARL proti Francii](#), č. 74766/01, rozhodnutí ze dne 1. prosince 2005).

b) Použití těchto zásad na projedávanou věc

V nynější věci nebylo sporné, že došlo k zásahu do práva stěžovatele na svobodu projevu podle článku 10 Úmluvy. Soud souhlasil, že disciplinární sankce proti stěžovateli za výroky na jeho webu představovala zásah do jeho práva na svobodu projevu. Soud posuzoval, zda byl zásah stanoven zákonem, sledoval legitimní cíl a byl nezbytný v demokratické společnosti.

Co se týká zákonnosti zásahu, vnitrostátní soudy se při posouzení disciplinární sankce opřely o příslušné zákony a předpisy, zejména zákon o lékařské praxi. Ustanovení byla dostatečně přesná a judikatura je vykládala

ustáleným způsobem. Jako legitimní cíl zásahu Soud označil ochranu zdraví a ochranu práv jiných. Je v zájmu veřejnosti i lékařské profese, aby se poskytování zdravotních služeb řídilo objektivními skutečnostmi.

V posledním kroku Soud zkoumal nezbytnost zásahu v demokratické společnosti. Hodnotil povahu a obsah výroků, spolu s jejich dopadem a cílovým publikem, i uloženou sankci. Poukázal na to, že stěžovatelova negativní tvrzení byla kategorická (srov. [Hertel proti Švýcarsku](#), cit. výše, § 48). Stěžovatel byl přitom lékař a jeho výroky zveřejněné na webu byly v rozporu s aktuálním stavem vědeckého poznání. Navíc vzhledem k tomu, že webové stránky stěžovatele byly přístupná široké veřejnosti, mohly mít jeho výroky velký dopad. Lékaři mají zvláštní odpovědnost, včetně povinnosti poskytovat svým pacientům objektivní pohled na jejich zdravotní stav a léčbu ([Frankowicz proti Polsku](#), cit. výše, § 49 a 51).

Soud dále připomněl své závěry vyslovené ve věci [Vaříčka a ostatní proti České republice](#), kde poukázal na význam a pozitiva očkování obecně. Odkázal přitom i na

Světovou zdravotnickou organizace, dle níž naprostá většina důkazů nasvědčuje tomu, že očkování představuje jeden z vůbec neúspěšnějších nástrojů na podporu zdraví, který zachránil bezpočet životů. Nadto mezi smluvními státy i specializovanými mezinárodními orgány panuje obecný konsenzus ohledně toho, že každý stát by měl usilovat o co nejvyšší možnou úroveň proočkování své populace, což lze chápat i jako projev společenské solidarity, jelikož to znamená především ochranu nejzranitelnějších členů společnosti. Státy mají dle článků 2 a 8 Úmluvy pozitivní závazek přijmout vhodná opatření k ochraně života a zdraví osob nacházejících se pod jejich jurisdikcí (č. 47621/13 a 5 dalších, rozsudek velkého senátu ze dne 8. dubna 2021, § 135, 277, 279 a 282).

Ve světle uvedeného Soud konstatoval, že lékaři požívají svobodu projevu podle článku 10 Úmluvy a mají právo účastnit se debaty o otázkách veřejného zdraví, a to včetně vyjádření kritických či menšinových názorů. Z titulu své expertní znalosti dokonce hrají v této debatě klíčovou roli. Zároveň jsou však ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy v tomto směru podrobeni povinností a

odpovědnosti. Může být proto nutné omezit svobodu projevu lékařů, pokud jejich výroky obsahují kategorické a nepravdivé informace o medicínských otázkách, a to za účelem ochrany zdraví a blaha jiných. V projednávané věci byly výroky stěžovatele nejen kategorické, ale také vědecky neudržitelné a v přímém rozporu s informacemi Světové zdravotnické organizace. U skutkových tvrzení může být vyžadován důkaz pravdy (srov. [Lingens proti Rakousku](#), č. 9815/82, rozsudek ze dne 8. července 1986, § 46). Stěžovatel navíc dané výroky zveřejnil na svých webových stránkách spojených s výkonem jeho lékařské praxe, čímž zjevně propagoval své služby.

Závěrem Soud zkoumal povahu a závažnost uložené sankce. Shledal, že kárný trest, vzhledem k nízké výši pokuty a jejímu podmíněnému odkladu, nelze hodnotit jako nepřiměřený.

Soud uzavřel, že vnitrostátní soudy poskytly relevantní a dostatečné důvody pro dosažení spravedlivé rovnováhy mezi protichůdnými zájmy ochrany zdraví veřejnosti a svobodou projevu lékaře. Nedošlo proto k porušení článku 10 Úmluvy.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce Vehabović namítal, že vyjádření stěžovatele zpochybňující ustálenou pozici lékařské profese a očkovaní by nemělo být považováno za nerozumné nebo

kategorické. Zdůraznil, že web stěžovatele se zaměřoval na homeopatii a cílil na čtenáře již nakloněné alternativní medicíně. Považoval za nepravděpodobné, že by článek mohl zasáhnout širší veřejnost, dopad na veřejné zdraví tedy byl minimální. Proto se domníval, že disciplinární sankce vůči stěžovateli byla neúměrná. Uzavřel, že daná sankce odrazuje od vyjadřování alternativních názorů, proto ji považuje za formu cenzury představující hrozbu pro demokratickou společnost.

Cizinecké právo

Rozsudek ze dne 25. července 2024 ve věci č. 49755/18 – Okubamichael Debru proti Švédsku

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní orgány nastolily spravedlivou rovnováhu mezi zájmem stěžovatele v postavení uprchlíka na sloučení rodiny na straně jedné a zájmem státu na kontrole imigrace na straně druhé, když zamítly žádost jeho manželky a dětí o udělení povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny, a to pro nesplnění podmínky minimálního příjmu. Nedošlo tak k porušení článku 8 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

V červnu 2017 bylo stěžovateli z důvodu jeho postavení uprchlíka uděleno povolení k trvalému pobytu ve Švédsku, kam přicestoval v září téhož roku. V říjnu 2017 požádaly manželka a dcery stěžovatele, tou dobou žijící v Ugandě, o udělení povolení k pobytu ve Švédsku za účelem sloučení rodiny. Švédské úřady jejich žádost zamítly.

Podle tehdy platných vnitrostátních předpisů bylo možné udělit povolení k pobytu rodinným příslušníkům pouze tehdy, pokud žadatel v cílové zemi prokázal dostatečný příjem pro zabezpečení sebe i svých rodinných příslušníků a měl zajištěné odpovídající ubytování. Splnění této podmínky nebylo v souladu s unijním právem vyžadováno, pakliže byla žádost o sloučení rodiny podána v prvních třech měsících od udělení pobytového oprávnění žadateli. Manželka a dcery stěžovatele však tuto žádost podaly až po téměř čtyřech měsících. Vnitrostátní orgány proto posuzovaly, zda stěžovatel požadavek na zajištění živobytí splňoval. Jelikož stěžovatel žil z dávek sociální podpory, které nebyly

považovány za pracovní příjem srovnatelný se mzdou, požadavek nesplnil a žádost byla zamítnuta. V lednu 2019 manželka a dcery stěžovatele žádaly o povolení k pobytu opětovně, jejich žádost však byla znovu zamítnuta.

V červenci 2021 byla vnitrostátní úprava týkající se požadavku na zajištění živobytí zmírněna. V únoru 2022 stěžovatelova manželka a dcery opět požádaly o povolení k pobytu. Tentokrát již švédské úřady jejich žádosti vyhověly, neboť shledaly, že vzhledem ke stěžovatelovu věku a zdravotnímu stavu by nebylo rozumné očekávat, že by byl někdy schopen dosáhnout dostatečného příjmu pro splnění požadavku na zajištění živobytí. Trvat na splnění požadavku by tak v jeho případě bylo nepřiměřené.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel před Soudem namítal, že zamítnutím žádosti jeho manželky a dětí o udělení pobytového

oprávnění za účelem sloučení rodiny došlo k porušení jeho práva na rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy.

a) Obecné zásady

Soud úvodem odkázal na shrnutí relevantních obecných zásad v rozsudku [Dabo proti Švédsku](#) (č. 12510/18, rozsudek ze dne 18. ledna 2024, § 88–93). V tomto skutkově obdobném případě Soud shledal, že státy mají široký prostor pro uvážení, zda budou pro povolení sloučení rodiny po uplynutí tříměsíční lhůty stanovené unijním právem požadovat splnění požadavku na zajištění živobytí nebo ne. Soud nepovažuje za nepřiměřené, že za účelem sloučení rodiny musí žadatel prokázat, že má i bez sociálních dávek dostatečný a stabilní příjem na to, aby mohl pokrýt základní životní náklady rodinných příslušníků, se kterými o sloučení usiluje. Soud také upozornil, že nepřekonatelné překážky pro vedení rodinného života v zemi původu nabývají při posuzování spravedlivé rovnováhy postupem času na významu ([M. A. proti Dánsku](#), č. 6697/18, rozsudek ze dne 9. července 2021, § 162 a 192–193; [B. F. a ostatní proti Švýcarsku](#), č. 13258/18, rozsudek ze dne 4. července 2023, § 105). Zdůraznil, že pokud uprchlík navzdory veškerému úsilí není schopen splnit požadavek příjmu, může striktní uplatňování této podmínky vést k trvalému rozdělení rodin.

však, že nebylo možné požádat o právní poradenství či asistenci. Mimo to stěžovatel obdržel od vnitrostátních orgánů dopis, ve kterém byl odkázán na webové stránky s dalšími informacemi, a zúčastnil se úvodního kurzu pro imigranty. Netvrdil ani, že by nevěděl, kde se jeho rodina nachází, nebo že by s ní nemohl navázat kontakt. Soud proto dospěl k závěru, že neexistovaly objektivně omluvitelné důvody pro to, aby stěžovatel tříměsíční lhůtu pro podání žádosti nedodržel.

2. Podmínka minimálního příjmu

V dalším kroku Soud zkoumal, zda stěžovatel mohl splnit požadavek minimálního příjmu. Shledal, že přestože dle vnitrostátních orgánů měl stěžovatel sníženou pracovní schopnost, nic nenasvědčovalo tomu, že by pracovat nemohl. Dle Soudu tedy stěžovatel neudělal vše, co od něj bylo rozumně možné požadovat, aby si zajistil dostatečný příjem na pokrytí výdajů své rodiny. Dle Soudu nadto nebylo prokázáno, že by vnitrostátní úprava neumožňovala individuální posouzení zájmů rodiny s ohledem na konkrétní situaci dotčených osob, nebo že by takové posouzení nebylo v případě

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Podstata projednávané věci spočívala v tom, zda se vnitrostátním orgánům podařilo nalézt spravedlivou rovnováhu mezi protichůdnými zájmy, a to zájmem stěžovatele na sloučení se svou rodinou na straně jedné a zájmem státu na kontrole migrace v zájmu hospodářské prosperity země na straně druhé ([Dabo proti Švédsku](#), cit. výše, § 94–95).

Soud poukázal na rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ve věci [K a B](#) (sp. zn. C-380/17, rozsudek ze dne 7. listopadu 2018), dle něhož by vnitrostátní úprava měla umožňovat výjimku z uplatňování tříměsíční lhůty pro podání žádosti o sloučení rodiny bez nutnosti splnění dalších podmínek v případech, kdy je opožděné podání žádosti objektivně omluvitelné. Dále Soud připomněl, že i Komisař pro lidská práva Rady Evropy a Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky vyjádřili ohledně přísného uplatňování této lhůty obavy. Soud proto zkoumal, zda stěžovateli ve včasném podání žádosti bránily objektivně omluvitelné důvody.

1. Lhůta pro osvobození od splnění podmínky minimálního příjmu

Stěžovatel namítal, že žádost nemohl podat, jelikož mu nebylo přiděleno identifikační číslo. Dle Soudu však uvedení daného čísla nebylo pro podání žádosti nutné. Stěžovatel dále tvrdil, že neznal švédské právo. Netvrdil

stěžovatele provedeno. Na základě pozdějších změn vnitrostátní úpravy bylo navíc možné z požadavku na zajištění živobytí udělit výjimku, díky čemuž bylo stěžovatelově žádosti nakonec vyhověno.

3. Další relevantní okolnosti

Soud za relevantní považoval také to, že stěžovatel mohl s rodinou žijící v Ugandě udržovat kontakt. Přihlédl i k tomu, že stěžovatel netvrdil, že by na něm byly děti (v té době ve věku sedmi a třinácti let) závislé, nebo že by rodina v důsledku oddělení čelila nějakým potížím. Dle Soudu nemohou nejlepší zájmy dítěte, bez ohledu na věk, představovat nezpochybnitelný důvod pro přijetí všech dětí na území hostitelského státu, kde by se měly lépe.

4. Závěr

Na základě těchto skutečností dospěl Soud k závěru, že vnitrostátní orgány nastolily spravedlivou rovnováhu mezi soupeřícími zájmy a zamítnutím žádosti o sloučení rodiny nepřekročily svůj prostor pro uvážení. K porušení článku 8 Úmluvy proto nedošlo.

Vězeňství

Rozsudek ze dne 11. července 2024 ve věci č. 35402/20 – Sahraoui a ostatní proti Francii

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o neporušení hmotněprávní složky práva na život podle článku 2 Úmluvy v souvislosti s úmrtím příbuzného stěžovatelů, který jako člověk závislý na opiátech a léčený substitučně (metadonem) zemřel ve věznici na otravu léky, včetně těch, které nepředepsal lékař, a zemřelý je tedy získal nelegálně.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovateli jsou manželka a děti pana S. T., který ve věku 43 let zemřel ve věznici v Nevers, kde vykonával několikaměsíční trest odnětí svobody. Před převozem do Nevers v polovině března 2009 pobýval dva měsíce v jiné věznici, kde byla zjištěna jeho závislost na opiátech a nastavena substituční léčba metadonem a léčba anxiolytiky (léky na úzkost a napětí). Jeho zdravotní problém byl znám i při převozu. V Nevers vězně shlédl psychiatr a kvůli stížnostem na stres mu přidal antidepressivum. Správa věznice S. T. zhodnotila jako běžného vězně, bez zvýšeného rizika. Psychiatr ho viděl ještě

sedět v klidu, což dráždilo jeho spoluvězně. S. T. se bál, že se s ním popere, a požádal proto o zvýšení medikace. Spoluvězeň uvedl, že S. T. užíval velké množství léků a často usínal ve všech polohách, jako by byl pod silným vlivem omamných látek. Důvod k sebevraždě však shledán nebyl.

Jako příčina smrti byla určena mnohočetná intoxikace, zejména metadonem, v kombinaci s poziční asfyxií (zadušením) a možná také chronickým onemocněním jater a plic, pravděpodobně způsobeným užíváním drog. Samotný metadon by smrt nezpůsobil, avšak další léky předepsané lékařem mohly situaci zhoršit, i když nebyly rozhodujícím faktorem. Větší riziko představovaly léky užití nad rámec předepsané léčby a asfyxie.

Znalec potvrdil, že v případě S. T. byla dodržena vnitrostátní pravidla pro předpis a výdej metadonu. Současně upozornil, že metadon může mít smrtelné následky i při terapeutických dávkách, zejména v kombinaci s psychotropními látkami nebo narkotiky, a to i v nízkých koncentracích. U S. T., který užíval metadon v

den před jeho smrtí, když mu na jeho žádost navýšil léky.

Ve věznici byla praxe, kdy metadon přijímal vězeň ráno na ošetřovně pod dohledem sestry, zatímco tablety na zbytek dne si odnášel a následně užíval samostatně.

Dne 30. dubna 2009 byl dosavadní spoluvězeň S. T. přemístěn do jiné cely, a to na svou žádost s tím, že má problém s nedostatkem hygieny a závislostí S. T. na lécích. Kolem 14:00 hod našli dozorcí při distribuci pošty ležet S. T. na podlaze cely a stěžovat si na bolest kotníku. Zajistili tedy, že se na něj v 15:20 hod přišly podívat dvě zdravotní sestry. Kromě ošetření otoku na noze mu zkontrolovaly také krevní tlak, puls a hladinu cukru v krvi, protože se jim S. T. jevil ospalejší než obvykle. Hodnoty je neznepokojily a ani neshledaly, že by byl depresivní nebo sebevražedný. S. T. uvedl, že ještě neužil tablety na daný den. O dvě hodiny později, při distribuci stravy, našel dozorce S. T. v cele v bezvědomí. Navzdory zdravotnické pomoci S. T. zemřel. Nalezly se u něj tablety léků, které měl užívat, a to v množství mírně přesahujícím denní dávku, a také tablety léku, který nebyl předepsán jemu, ale jeho spoluvězni.

Vyšetřování ukázalo, že sestry a dozorcí vnímali S. T. jako zpomaleného, často spícího přes den, a to i vsedě. Působil klidně a nejevil známky nervozity. Podle psychiatra však S. T. uvedl, že trpěl nespavostí a nedokázal

maximální doporučené denní dávce, zaznamenal i významné užívání přidružených psychotropních látek.

Vyšetřování úmrtí bylo uzavřeno bez zjištění pochybení. O tři roky později se pozůstalí domáhali před správními soudy odškodnění za nesprávný úřední postup ze strany věznice, ale neuspěli na žádném stupni.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 2 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že vězeňské orgány nesplnily svou povinnost zvýšeného dohledu nad S. T. – vězněm chatrného zdraví, který užíval silnou medikaci, byl ohrožen výměnou léků mezi vězni a daného dne se navíc projevoval abnormálně – a nezabránil tak jeho úmrtí.

Soud připomněl, že první věta čl. 2 odst. 1 Úmluvy vyžaduje mimo jiné, aby stát přijal nezbytná opatření na ochranu životů osob v rámci své jurisdikce. Ve vztahu k zadržným osobám, které se nacházejí ve zranitelném postavení, má stát povinnost poskytnout lékařskou péči nezbytnou k ochraně jejich života ([Rooman proti Belgii](#), č. 18052/11, rozsudek velkého senátu ze dne 31.

ledna 2019, § 143; a [Jasinskis proti Lotyšsku](#), č. 45744/08, rozsudek ze dne 21. prosince 2010, § 60). U zadržených osob s drogovou závislostí mají orgány povinnost (a to na poli článků 2, 3 i 8 Úmluvy) uspokojivě posoudit jejich zdravotní stav a nabídnout odpovídající péči. Konečně Soud také připomněl, že každé úmrtí za podezřelých okolností při zbavení svobody může vyvolávat otázku, zda stát dodržel svou povinnost chránit právo této osoby na život ([Ainis a ostatní proti Itálii](#), č. 2264/12, rozsudek ze dne 14. září 2023, § 54). Jelikož stát nese přímou odpovědnost za blaho osob zbavených svobody, musí v případě, že některá z nich zemře v důsledku zdravotních problémů, poskytnout vysvětlení ohledně příčin tohoto úmrtí a péče, která byla dotyčné osobě poskytnuta předtím, než k úmrtí došlo ([Kats a ostatní proti Ukrajině](#), č. 29971/04, rozsudek ze dne 18. prosince 2008, § 104; a [Semache proti Francii](#), č. 36083/16, rozsudek ze dne 21. června 2018, § 71).

Předmětem posouzení Soudem bylo, zda stát dostal své povinnosti chránit život S. T. ve světle toho, že jeho smrt byla způsobena kombinací metadonu, předepsaných a nepředepsaných léků a dalších zdravotních problémů. Naopak nehodnotil účinnost substituční léčby metadonem. Na otázku zdravotní péče, která má být poskytnuta zadržené osobě závislé na drogách, totiž neexistuje jednoduchá nebo jednotná odpověď. Soud zdůraznil, že důkazní břemeno leží na orgánech, které

musí poskytnout uspokojivé vysvětlení. Státy mají prostor pro uvážení za předpokladu, že zvolená péče splňuje standardy lékařské péče stanovené Úmluvou ([Wenner proti Německu](#), č. 62303/13, rozsudek ze dne 1. září 2016, § 61).

Soud se tedy zaměřil na to, zda vězeňské orgány přijaly opatření k zabránění úmrtí S. T., a to jednak po jeho převozu do věznice v Nevers, ale také v pozdějším období, včetně dne jeho smrti. Podle Soudu je při výkladu rozsahu pozitivního závazku státu třeba zohlednit, aby nepředstavoval neúnosnou nebo nadměrnou zátěž. Soud zkoumal, zda orgány neselhaly v přijetí opatření v rámci svých pravomocí, která mohla z rozumného hlediska nepochybně zmírnit skutečné a bezprostřední riziko ztráty života S. T. ([Semache proti Francii](#), cit. výše, § 72).

V souvislosti s nástupem S. T. do věznice v Nevers Soud neshledal pochybení, přičemž vzal v úvahu následující okolnosti: S. T. přišel už s nastavenou léčbou a informacemi o předchozí léčbě. O pokračování substituční léčby metadonem i léky předepsanými v kombinaci s ní rozhodl psychiatr. Podle Soudu byla tato léčba srovnatelná s tou, která by měla obecně být dostupná obyvatelstvu ve Francii. Na rozhodnutí odborné komise věznice o tom, že jde o běžného vězně bez zvláštních rizik, se účastnila i zdravotní služba. Následně lékař viděl vězně opakovaně, ošetřovatelský personál pak denně

při výdeji metadonu. Denní kontakt s lékařským personálem umožňoval sledování jeho zdravotního stavu a účinků předepsané léčby. Vnitrostátní pravidla pro předpis a výdej léků byla dodržena. Žádný z dokumentů předložených Soudu neprokázal, že by S. T. nedodržel dostatečně léčbu nebo že by se poskytovaná lékařská péče jevila jako nevhodná, vyžadovala úpravy nebo podrobnější posouzení jeho zdravotního stavu.

Je ale fakt, že na otravě S. T. měly podíl také léky, které vyměnil se spoluvězněm, nebo které mu vzal. Soud tedy řešil i otázku, zda S. T. neměl být vzhledem k intenzitě své léčby a známým rizikům kombinace metadonu s jinými látkami pod zvláštním dohledem. Vězeňské orgány mají totiž povinnost věnovat zvláštní pozornost možnosti, že vězni trpící závislostí mohou užívat nepředepsané léky, a to s ohledem na jejich zranitelnost, psychiatrické komorbidity a úzkostné účinky věznění. V případě potřeby mají orgány zajistit důkladnější lékařské prohlídky či jiné úpravy organizace péče nebo výkonu detence. Soud si je však vědom toho, že obchodování s léky mezi vězni je dlouhodobě známý jev, a proto lze povinnost vnitrostátních orgánů v této oblasti chápat

pouze jako povinnost co do zvolených prostředků, nikoli dosaženého výsledku.

V projednávaném případě Soud neshledal, že by věznice měla indicie pro to, aby zorganizovala distribuci léků jinak a zabránila S. T. v držení jiných než jemu předepsaných léků. S. T. byl navíc v každodenním kontaktu s ošetřovatelským personálem a příslušný tým neshledal nutnost spojit výdej léků s lékařskou konzultací nebo přehodnotit jeho autonomii, co se týká nemetadonové léčby. To Soud konstatoval při vědomí toho, že S. T. byl ve věznici Nevers teprve asi šest týdnů, takže jeho chování ani chování spoluvězně ještě nemohlo odhalit případný obchod s léky mezi nimi (spoluvězeň byl navíc přemístěn jen na základě své žádosti).

Konečně, pokud jde o den, kdy S. T. zemřel, Soud zohlednil následující. Zvýšení jeho psychiatrické medikace provedené den předtím podle toxikologické zprávy nepůsobilo náhlé zhoršení jeho zdravotního stavu. S. T. si ráno přišel na ošetřovnu pro metadon a při kontrole v jeho cele v 15:20 hod nemohly zdravotní sestry podle důkazů provedených během vyšetřování rozpoznat

že se nachází ve stavu blížícím se smrti. Byl při vědomí, zpomalený, ale ve svém obvyklém stavu, a jeho životní funkce se zdály být dobré.

S ohledem na vše výše uvedené proto Soud dospěl k závěru, že vězni S. T. se dostalo náležité péče a dohledu a že nelze prokázat příčinnou souvislost mezi opomenutími namítanými stěžovateli a jeho smrtí. Soud akceptoval vysvětlení, že k úmrtí S. T. došlo v kontextu jeho dlouhodobě se zhoršujícího zdravotního stavu, který existoval již před uvězněním, a že podle psychiatra, který ho léčil, byl „vyčerpán drogami“. Podle důkazů ve spise trpěl i dalšími patologiemi. Soud proto konstatoval, že k porušení článku 2 Úmluvy nedošlo.

Rozsudek ze dne 27. srpna 2024 ve věci č. 28791/10 – Namik Yüksel proti Turecku

Senát druhé sekce jednomyslně shledal, že nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy v důsledku rozhodnutí věznice, které umožnilo stěžovateli vídat jeho čtyřletého syna pobývajícího s jeho manželkou ve stejné věznici jednou za týden. Namítané opatření věznice dosáhlo spravedlivé rovnováhy mezi protichůdnými zájmy, bylo přijato v dobré víře s ohledem na ochranu nejlepšího

synem a manželkou. Přestože mu vedení věznice dovolilo vídat syna jednou týdně, toto setkání proběhlo fakticky pouze jednou, protože syn byl příliš rozrušen nezbytnými procedurami s tím spojenými. Omezení setkávání se stěžovatelem mělo synovi znemožnit správný fyzický, intelektuální a emocionální rozvoj.

a) Obecné zásady

Relevantní obecné zásady jsou shrnuty ve věcech [Strand Lobben a ostatní proti Norsku](#) (č. 37283/13, rozsudek velkého senátu ze dne 10. září 2019, § 202–204), [Khoroshenko proti Rusku](#), č. 41418/04, rozsudek velkého senátu ze dne 30. června 2015, § 116–126), [Deltuva proti Litvě](#) (č. 38144/20, rozsudek ze dne 21. března 2023, § 42 a 44) a [Subaşı a ostatní proti Turecku](#) (č. 3468/20 a 18 ostatních, rozsudek ze dne 6. prosince 2022, § 84 a 88–89).

Soud připomněl, že v případech týkajících se péče o děti a omezení styku musí mít zájem dítěte přednost před všemi ostatními hledisky. Dítě má právo na udržování kontaktu se zajištěným rodičem, není-li to v rozporu s jeho nejlepším zájmem. Zároveň má i vězeň

zájmu dítěte a umožnilo stěžovateli pravidelný kontakt se synem.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel vykonával trest odnětí svobody za napomáhání teroristické organizaci. Jeho manželka vykonávala trest odnětí svobody v jiné věznici. Jelikož se stěžovatelem měla čtyřletého syna, který vyžadoval její péči, bylo jí umožněno mít syna ve věznici u sebe. Stěžovatel požádal generální ředitelství věznic o přemístění do stejné věznice, kde byla jeho žena a syn, což mu bylo povoleno. Po přemístění stěžovatel podal žádost k vedení věznice, aby mu bylo umožněno trávit více času se synem mimo běžné návštěvní hodiny. Vedení věznice umožnilo stěžovateli vídat syna v rámci bezkontaktních návštěv po dobu jedné hodiny týdně a setkávat se s jeho ženou a synem zároveň jednou měsíčně během běžných rodinných návštěv. Vedení věznice ale odmítlo možnost, že by byl syn přestěhován do cely s otcem. Toto rozhodnutí přezkoumal následně soudce a uzavřel, že rozhodnutí věznice bylo zákonné. Dle tvrzení stěžovatele styk se synem proběhl pouze jednou, jelikož bezpečnostní procedury související se zajištěním kontaktu ve věznici způsobovaly synovi úzkost.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že vnitrostátní orgány nepřijaly dostatečná opatření, aby mu umožnily trávit více času se

právo na respektování rodinného života a na to, aby mu orgány umožnily a pomohly udržovat kontakt s jeho blízkou rodinou ([Khoroshenko proti Rusku](#), cit. výše, § 106). Rodič ale nemá nárok na přijetí takových opatření, která by poškodila zdraví a vývoj dítěte.

Pokud jde o pozitivní povinnost státu přijmout výše zmíněná opatření, jedná se o povinnost týkající se prostředků, nikoliv výsledku. Klíčovým hlediskem je, zda vnitrostátní orgány přijaly všechna nezbytná opatření k usnadnění kontaktu, která lze za zvláštních okolností každého případu rozumně požadovat ([Suur proti Estonsku](#), č. 41736/18, rozsudek ze dne 20. října 2020, § 77).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud poukázal na to, že vnitrostátní orgány vyhověly stěžovateli a povolily jeho přesun do stejné věznice, ve které vykonávala trest odnětí svobody jeho žena se synem. Přestože dle právní úpravy měl stěžovatel nárok pouze na kontaktní návštěvy rodiny jednou měsíčně, vedení věznice mu povolilo nad zákonný rámec styk se synem jednou týdně. Soud zdůraznil, že členy komise,

kteřá toto opatření povolila, byli lékař, učitel a vězeňský psycholog, kteří byli schopni posoudit nejlepší zájem dítěte, protože s ním byli v pravidelném kontaktu a znali podmínky věznice. Zákonný nárok na rodinné návštěvy jednou měsíčně nebyl stěžovateli dále nijak omezen. Pokud nebylo možné styk realizovat z důvodu negativní reakce syna, nebylo dle Soudu žádoucí, aby byla vůči synovi uplatněna donucovací opatření, jelikož toto by mohlo mít kontraproduktivní a škodlivý dopad na dítě. Soud proto uvedl, že stěžovatel nemůže požadovat, aby vnitrostátní orgány donutily syna k setkání v rozporu s nejlepším zájmem dítěte.

Přijetím výše zmíněných opatření učinily vnitrostátní orgány všechny nezbytné kroky, které po nich lze rozumně očekávat, aby zajistily styk stěžovatele a jeho syna, stejně jako styk stěžovatele, jeho manželky a jejich syna.

Soud uzavřel, že vnitrostátní orgány v dobré víře přijaly opatření na ochranu nejlepšího zájmu dítěte a umožnily stěžovateli udržovat pravidelný kontakt se synem. Tímto bylo dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi protichůdnými zájmy a byly naplněny požadavky vyplývající z článku 8 Úmluvy. Soud proto rozhodl, že nedošlo k porušení tohoto ustanovení.

do věznice. Vedoucí zdravotního střediska věznice uvedl, že považuje za riskantní umožnit stěžovatelce přístup k hormonální léčbě bez dalších expertních vyšetření. Ředitel věznice se proto odmítl žádost zabývat do té doby, než proběhne důkladná psychologicko-psychiatrická prohlídka a endokrinologické testy. Tyto expertní prohlídky se nemocnici nepodařilo včas zařadit, a stěžovatelka tak byla bez přístupu k hormonům od 18. do 31. července 2020, kdy na základě vydání předběžného opatření Soudem získala opětovný přístup k hormonální léčbě.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že jí věznice nezajistila přístup k odpovídající zdravotní péči, čímž stát popřel její právo na genderovou identitu a sebeurčení.

a) Obecné zásady

Soud úvodem připomněl, že právo na respektování soukromého života zahrnuje i oblast identifikace v rámci pohlaví, pohlavní identitu, jméno či sexuální

Rozsudek ze dne 11. července 2024 ve věci č. 31842/20 – W.W. proti Polsku

Senát první sekce Soudu rozhodl šesti hlasy proti jednomu, že rozhodnutí věznice neumožnit trans vězenkyni pokračovat v hormonální léčbě ve výkonu trestu představuje porušení práva na ochranu soukromého života podle článku 8 Úmluvy. Vnitrostátní orgány nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi jednotlivými zájmy, včetně práva stěžovatelky na ochranu zdraví a jejího přání pokračovat v hormonální léčbě, ani nezohlednily její postavení zvláště zranitelné osoby.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stížnost podala stěžovatelka, které bylo při narození přiřazeno mužské pohlaví, s nímž se však již od mladí neztotožňuje. Od roku 2013 vykonávala několik trestů odnětí svobody. V roce 2018, kdy na sobě provedla bilaterální orchiektomii (odstranění obou varlat ze šourku), byla hospitalizována a po konzultaci se sexuologem a sexuologem-psychiatrem jí byla předepsána okamžitá hormonální léčba směřující ke změně pohlaví. Tu v lednu 2019 povolil i ředitel věznice.

Po přesunu do jiné věznice pokračovala stěžovatelka v užívání hormonů, které měla k dispozici z předchozího zařízení. Následně dne 28. května 2020 předložila řediteli věznice žádost o povolení k zaslání další medicíny

orientaci (*Van Kück proti Německu*, č. 35968/97, rozsudek ze dne 18. října 2001 § 69; *Schlumpf proti Švýcarsku*, č. 29002/06, rozsudek ze dne 8. ledna 2009, § 77). Přestože článek 8 Úmluvy chrání primárně jednotlivce před svévolným zásahem státu, vyplývají z něj také pozitivní závazky zajistit účinný respekt k soukromému životu jednotlivce. Stát má v případech pozitivních i negativních závazků určitý prostor pro uvážení, ale týká-li se posuzovaná věc jedné z nejméně sfér lidského života, konkrétně genderové identity jednotlivce, je třeba k této skutečnosti při vyvažování dotčených zájmů přihlídnout (*Schlumpf proti Švýcarsku*, cit. výše, § 104).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

V projednávané věci Soud zdůraznil, že stěžovatelce již byl v jiné věznici umožněn přístup k hormonální léčbě spojené s její změnou pohlaví, a proto následné neumožnění pokračovat v této léčbě chápe jako zásah do jejího práva na soukromý život, nikoliv jako porušení pozitivních závazků státu.

Soud shledal, že zásah měl zákonný základ a sledoval legitimní cíl v podobě ochrany zdraví stěžovatelky. V dalším kroku se zaměřil na otázku, zda byl tento zásah nezbytný v demokratické společnosti. Připomněl, že se případ týká trans osoby, pro kterou je přístup k hormonální léčbě součástí jejího práva na genderovou identitu a sebeurčení ([Van Kück proti Německu](#), cit. výše, § 73–75). Rozhodnutí věznice neumožnit stěžovatelce pokračovat v této léčbě se tak přímo dotýká jejího práva na sebeurčení. Dále Soud poukázal na to, že lékař, který předepsal stěžovatelce hormony v roce 2018, považoval tuto léčbu za nezbytnou; jeho závěr potvrdil další lékař v roce 2020. Vedení věznice tedy mělo k dispozici dokumenty, které indikovaly vhodnost hormonální léčby pro stěžovatelku. Požadavek věznice, aby stěžovatelka opět doložila nezbytnost léčby a podstoupila další konzultaci u endokrinologa, bylo v dané situaci nepřiměřeným břemenem.

Soud dále zdůraznil, že žalovaná vláda netvrdila, že by hormonální léčba měla negativní dopad na stěžovatelčino psychické a fyzické zdraví, ani že by zajištění hormonální léčby pro ni představovalo pro věznici neúměrnou finanční či organizační zátěž.

Obdobně nelze namítat, že hormonální léčba stěžovatelky byla přerušena pouze na poměrně krátkou dobu: toto omezení totiž trvalo kratší dobu pouze v důsledku

vydání předběžného opatření ze strany Soudu, nikoliv díky změně přístupu vnitrostátních orgánů.

Soud proto uzavřel, že vnitrostátní orgány nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi dotčenými zájmy, včetně práva stěžovatelky na ochranu zdraví a jejího přání pokračovat v hormonální léčbě ve spojitosti se změnou pohlaví. Zároveň vnitrostátní orgány nezohlednily zvláště zranitelné postavení stěžovatelky jakožto trans ženy podstupující změnu pohlaví ve věznici, kdy je třeba ze strany věznice zaručit zvýšenou ochranu těchto osob. Ve světle těchto úvah proto Soud rozhodl, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce Wojtyczek ve svém nesouhlasném stanovisku uvedl, že daný případ vyžaduje expertní lékařské posouzení, zda je daná léčba pro stěžovatelku nezbytná. Vyjádřil politování nad tím, že Soud tuto otázku posoudil, aniž by k tomu měl příslušnou lékařskou odbornost. Obdobně nesouhlasil s vydáním předběžného opatření, jelikož i k tomuto rozhodnutí bylo, dle jeho názoru, potřeba odborného lékařského posouzení. Zdůraznil, že v průběhu let vydali různí lékaři odlišná doporučení ohledně vhodné léčby stěžovatelky, a věznice tedy neměla k dispozici jednotnou dokumentaci, na které by mohla bez dalšího založit své rozhodnutí. Musela se proto opřít o doporučení vedoucího

zdravotnického zařízení. Shrnul, že dle jeho názoru bylo rozhodnutí nemocnice založeno na odborném stanovisku vedoucího zdravotnického zařízení věznice, a nevedlo tedy k porušení článku 8 Úmluvy.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

Během posledního čtvrtletí uplynulého roku byly české vládě zaslány k vyjádření tři nové stížnosti podané k Evropskému soudu pro lidská práva. Stížnost *Rath* se týká spravedlivosti trestního řízení. Stěžovatel konkrétně tvrdí, že jeho věc nebyla projednána před nezávislým a nestranným soudem a že výroky veřejných funkcionářů během řízení porušovaly presumpci nevinny. Také věc *Větrovec* se týká práva na spravedlivý proces. Stěžovatel v ní namítá porušení zásady kontradiktornosti před Ústavním soudem, který mu nezaslal vyjádření dvou vedlejších účastníků řízení. Pozornost si jistě zaslouží stížnost *Bevan a ostatní*, v níž jde o otázku uznání cizozemského rozhodnutí o osvojení dítěte stejnopohlavním párem. Kromě nových stížností česká vláda čelila také hrozbě vydání předběžných opatření ve věcech *V.N. a ostatní* na neprodlené propuštění několika rodin s dětmi ze Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová. Ve světle informací poskytnutých vládou nakonec Soud předběžné opatření nevydal.

Spravedlivý proces

Rath (č. 34695/22) – nestrannost a nezávislost soudu, presumpce nevinny

Stížnost se týká první větve známého korupčního případu. Stěžovatel, významný politik, byl pravomocně odsouzen za korupční jednání související s ovlivňováním veřejných zakázek na rekonstrukci zámku Buštěhrad. Prvostupňový soud rozhodoval ve složení, kde kromě předsedy senátu, soudce z povolání, zasedali dva laičtí přísedící. Ti byli zvoleni zastupitelstvem kraje, který měl v daném řízení zároveň postavení poškozeného. Prvostupňový soud na začátku řízení umožnil novinářům nafotit objem soudního spisu, aby vysvětlil předpokládanou délku trestního řízení. Některý z novinářů bez svolení soudu vyfotil a následně publikoval osobní údaje stěžovatele na úvodní straně spisu. Za to byl prvostupňový soud pokutován Úřadem pro ochranu osobních údajů („ÚOOÚ“). V této souvislosti podal stěžovatel na předsedu senátu občanskoprávní žalobu. Celé trestní řízení bylo značně medializováno a často se

k němu vyjadřovali veřejní činitelé, zejména tehdejší hlava státu.

Stěžovatel namítá porušení práva na nezávislý a nestranný soud dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a to z několika důvodů. Předně byl podle něho podjatý předseda prvostupňového soudu, což má dokládat skutečnost, že dovolil novinářům protiprávně nafotit obálku soudního spisu, a dále protože proti němu stěžovatel vedl občanskoprávní řízení o žalobě na ochranu osobnosti. Stěžovatel dále zpochybňuje záruky nezávislosti a nestrannosti laických přísedících, kteří byli zvoleni zastupitelstvem kraje, neboť ten vystupoval v řízení současně jako poškozený. Stěžovatel rovněž tvrdí, že byla porušena zásada presumpce nevinny, a to výroky veřejných činitelů, které v očích veřejnosti vzbuzovaly přesvědčení, že je vinen, a současně jimi byl vyvíjen nepřipustný nátlak na rozhodování soudů.

Stručně shrnutí stížností a otázky, které Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Větrovec (č. 20342/23)

– kontradiktornost řízení před Ústavním soudem

Stěžovatel tvrdí, že Ústavní soud porušil jeho právo na spravedlivé řízení ve smyslu článku 6 Úmluvy tím, že v řízení o jeho ústavní stížnosti si vyžádal vyjádření dvou vedlejších účastníků řízení, která však nebyla stěžovateli zaslána k seznámení a případné replice. Ústavní soud k tomu v usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti uvedl, že nepovažoval za nezbytné zasílat učiněná vyjádření stěžovateli k replice, neboť se v nich neobjevily žádné zásadní nebo nové argumenty. Soud se vlády s odkazem na rozsudek *Janáček proti České republice* zejména ptá, zda byla spravedlivost řízení narušena tím, že stěžovatel neměl možnost se k podáním vedlejších účastníků vyjádřit.

Stručně shrnutí stížností a otázky, které Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Rodinný život

Bevan a ostatní (č. 27137/23) – uznání cizozemského rozhodnutí o osvojení dítěte stejnopohlavním párem

První dva stěžovatelé, občan České republiky a občan Spojeného království, tvoří stejnopohlavní pár. Stěžovatelé dlouhodobě žijí ve Spojeném království, kde na základě rozhodnutí tamního soudu společně osvojili třetího stěžovatele. Následně se před českými soudy domáhali uznání tohoto rozhodnutí. Jejich návrh byl však zamítnut, neboť český právní řád neumožňuje společné osvojení osobami stejného pohlaví.

Před Soudem stěžovatelé namítají, že české soudy odmítnutím uznat rozhodnutí o osvojení třetího stěžovatele porušily jejich právo na respektování soukromého a rodinného života dle článku 8 Úmluvy. Dále tvrdí, že se v důsledku rozhodnutí soudů neuznat cizozemské rozhodnutí o osvojení stali oběťmi diskriminace ve smyslu článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8 Úmluvy z důvodu sexuální orientace prvního a druhého stěžovatele.

zajištěny již po dobu delší jak 30 dní. Celková délka zajištění s ohledem na předpokládaný přesun neměla přesáhnout 71 dní, resp. 90 dní, což je maximální možná délka zajištění rodiny s nezletilými dětmi dle zákona o pobytu cizinců.

Ve své odpovědi vláda Soud podrobně informovala o podmínkách, kterým byly uvedené rodiny vystaveny v daném zařízení, které lze označit za vyhovující. Dále informovala o délce zajištění jednotlivých rodin a předpokládaném termínu jejich přemístění, jakož i o podaných opravných prostředcích.

Soud nakonec předběžná opatření nevydal. V krátkém sdělení konstatoval, že stěžovatelé nedostatečně doložili, že by délka jejich zajištění sama o sobě, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu, vystavila nezletilé děti bezprostřednímu riziku neodčinitelné újmy na právech zaručených Úmluvou. Stěžovatelé se mohou dále se svým případem obrátit na Soud ve standardním řízení. Nevydání předběžného opatření nepředjímá případný výsledek řízení před Soudem včetně

Imigrační detence rodin s nezletilými dětmi

V.N. a ostatní (č. 31987/24, 31990/24, 32491/24) – žádost o vydání předběžného opatření na propuštění ze zajištění rodin s nezletilými dětmi

Soud vládu České republiky v listopadu 2024 vyzval, aby se vyjádřila ke třem žádostem o vydání předběžného opatření dle čl. 39 Jednacího řádu Soudu za účelem propuštění ze zajištění. Návrhy na vydání předběžného opatření podaly tři rodiny turecké a syrské státní příslušnosti, které byly spolu se svými nezletilými dětmi zajištěny v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová pro účely předání do Chorvatska, které bylo dle tzv. Dublinského nařízení příslušné k posouzení jejich azylových žádostí. Stěžovatelé před Soudem nerozporovali podmínky v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová, které sami označili za obecně uspokojivé. Namítali ale, že u malých dětí i krátká doba zajištění může dosahovat nelidského a ponižujícího zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy. Odkázali přitom na ustálenou judikaturu Soudu, dle které je zajištění velmi malých dětí možné jen v řádu několika dní. V posuzovaném případě byly nezletilé děti ve věku v rozmezí dvou až sedmnácti let

zodpovězení otázky, zda zajištěním nezletilých dětí došlo za daných okolností k porušení článku 3 Úmluvy.

Velký senát soudu

V posledním čtvrtletí roku 2024 nepřijal velký senát žádný rozsudek a nedošlo ani ke vzdání se pravomoci senátu ve prospěch velkého senátu. V jednom případě však kolegium pěti soudců vyhovělo žádosti stěžovatele o postoupení věci velkému senátu.

Odsouzení za terorismus

Yasak proti Turecku (č. 17389/20)

Stížnost se týká odsouzení stěžovatele za členství v ozbrojené teroristické organizaci. Stěžovatel s poukazem na podmínky vazby a výkonu trestu namítal porušení článku 3 Úmluvy (zákaz špatného zacházení). Nadto ohledně výkladu vnitrostátního práva, který vedl k jeho odsouzení, namítal porušení článku 7 (zákaz trestu bez zákona). Senát druhé sekce Soudu v rozsudku ze dne 27. srpna 2024 shledal jednomyslně, že nedošlo k porušení ani jednoho ze zmíněných ustanovení. Odsouzení stěžovatele mělo dle Soudu právní základ, který byl v čase spáchání daného činu předvídatelný, přičemž nedošlo k extenzivnímu výkladu příslušných

trestněprávních ustanovení. Podmínky v místech zbavení svobody Soud nevyhodnotil jako nelidské ani ponižující. Tento verdikt byl na blogu *Strasbourg Observers* označen za nejhorší rozsudek Soudu za rok 2024. Věc byla velkému senátu postoupena na žádost stěžovatele v prosinci 2024. Tisková zpráva o postoupení věci je k dispozici [zde](#).

Výkon rozsudků soudu

V posledním čtvrtletí loňského roku se konalo jedenácté zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Soudu.

Kolegium expertů k výkonu rozsudků Soudu

Na jednání, které proběhlo dne 11. prosince 2024, bylo projednáno pět rozsudků Soudu a jedno rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva. Podklady k jednání jsou k dispozici [zde](#), podrobný zápis [zde](#).

Níže naleznete ve stručnosti závěry Kolegia k jednotlivým projednávaným rozsudkům a rozhodnutím.

Z proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 20. června 2024 Soud rozhodl, že nedostatečnou reakcí státu na tvrzené sexuální

zneužívání stěžovatelky římskokatolickým knězem došlo porušení článků 3 a 8 Úmluvy.

Závěry Kolegia: Kolegium dospělo k závěru, že ve světle legislativního i judikaturního vývoje, k němuž došlo po událostech rozhodných ve věci *Z proti České republice*, výkon tohoto rozsudku nevyžaduje změnu právní úpravy. Postačí důsledné uplatňování zásad z něj plynoucích při aplikaci úpravy stávající. Z rozsudku lze zejména vyvodit požadavek, aby se orgány činné v trestním řízení vždy zabývaly konkrétními skutkovými okolnostmi každého případu, které jsou relevantní pro posouzení existence souhlasu či nesouhlasu dotčené osoby s danou sexuální aktivitou.

V proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 7. prosince 2023 Soud rozhodl, že v souvislosti s úmrtím pacienta na psychiatrické klinice po použití taseru policií a podání medikace personálem nemocnice a při vyšetřování této události došlo k

porušení hmotněprávní i procesní složky práva na život podle článku 2 Úmluvy.

Závěry Kolegia: Kolegium vyzvalo Ministerstvo zdravotnictví, aby v otázce sběru dat o přivolání bezpečnostních složek do zdravotnických zařízení dále jednalo a posunulo se k formulaci konkrétního modelu sběru dat. Kolegium dále uvítalo zahájení činnosti mezirezortní pracovní skupiny ke koordinaci postupu policistů a zdravotníků při společném zásahu a vyjádřilo přání být na příštím zasedání informováno o průběžných výsledcích činnosti této skupiny. Kolegium také podpořilo navázání spolupráce mezi Policejním prezidiem a Psychiatrickou společností ČLS JEP za účelem vytvoření metodiky pro školení policistů pro zásahy proti osobám v excitovaném deliriu a vyjádřilo přání být na příštím zasedání informováno o vývoji v této oblasti. Kolegium též uvítalo vydání metodického doporučení ředitele Útvaru policejního vzdělávání a služební přípravy č. 3/2024, kterým dochází ke sjednocení a usměrnění činnosti příslušníků Policie ČR v oblasti přípravy k použití donucovacích prostředků s důrazem na problematiku poziční a kompresní asfyxie. Kolegium rovněž uvítalo

přijetí výkladového stanoviska Ministerstva vnitra ze srpna 2024, dle něhož se režim zvláště zranitelných osob podle § 58 odst. 1 zákona o policii vztahuje i na osoby se zjevnou duševní poruchou nebo hospitalizované. Zároveň vyzvalo Policejní prezidium, aby pokračovalo v jednáních o tom, jak promítnout uvedený výklad do policejních metodik a vzdělávání. V neposlední řadě Kolegium podpořilo záměr GIBS vypracovat metodické doporučení pro Policii ČR, které by stanovilo postupy za účelem prevence koluze při vyšetřování policejního použití síly, jež vyústilo v úmrtí či vážné zranění, a vyjádřilo přání být na příštím zasedání informováno o vývoji v této oblasti.

D. H. a ostatní proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 13. listopadu 2007 velký senát Soudu konstatoval, že nadměrným zařazováním romských žáků do škol pro lehce mentálně postižené došlo

k porušení práva stěžovatelů, 18 romských žáků, na rovný přístup ke vzdělání

Závěry Kolegia: Kolegium uvítalo přijetí Akčního plánu k výkonu rozsudku, který obsahuje plán opatření s cílem (i) reformy poradenského systému, (ii) etnické desegregace a (iii) podpory škol včetně finanční podpory sociálně-znevýhodněných žáků. Apelovalo na vládu, aby pro jeho implementaci zajistila potřebné finanční a lidské zdroje. Kolegium dále vyjádřilo znepokojení nad tím, že důležité opatření Akčního plánu na podporu úspěšnosti romských dětí ve vzdělávání v podobě zakotvení pozice sociálního pedagoga vypadl z aktuálně projednávané novely školského zákona (sněmovní tisk č. 618/24). Vyzvalo proto Poslaneckou sněmovnu a Senát, aby v rámci legislativního procesu zakotvení pozice sociálního pedagoga podpořily. Kolegium rovněž vyzvalo MŠMT a MPSV k účinnému zavedení systémové podpory hrazení nákladů na stravování pro sociálně-znevýhodněné děti, se kterým Akční plán počítá. Kolegium též uvítalo zahájení mezi-institucionální spolupráce MŠMT, MMR, NPI a PAQ Research s cílem podpory ukončení etnické segregace ve vybraných lokalitách. Požádalo, aby bylo informováno o výsledcích pilotního programu, a vyzvalo k zajištění potřebných personálních kapacit a finančních prostředků pro umožnění jeho úspěšné realizace i v následujících letech. Zároveň apelovalo na MŠMT a MF, aby zavedly

finanční nástroje, které by mohly být využívány jako motivace zřizovatelů k desegregaci na jejich území. Kolegium v neposlední řadě uvítalo zahájení prací na návrzích opatření k posílení účasti romských dětí na předškolním vzdělávání s ohledem na jeho význam pro vyrovnání dopadů sociokulturního znevýhodnění, a vyzvalo dotčená ministerstva ke spolupráci na jeho přípravě. Požádalo, aby bylo o výsledném návrhu informováno na svém dalším zasedání.

Spišák proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 20. června 2024 Soud shledal, že nastavením dvakrát delších intervalů automatického soudního přezkumu vyšetřovací vazby pro mladistvé oproti dospělým došlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 5 Úmluvy.

Závěry Kolegia: Kolegium uvítalo šíření povědomí o dopadech rozsudku do vnitrostátní právní praxe a vzalo na vědomí, že za tím účelem proběhnou další jednání se zástupci vrcholných soudů a Nejvyššího státního zastupitelství. Shodlo se na tom, že urychlené legislativní ukotvení nediskriminačního zacházení s mladistvými při automatickém přezkumu vazby je nezbytnou součástí výkonu rozsudku.

Machalický proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 10. října 2024 Soud rozhodl, že v rámci řízení o náhradu škody za trestní stíhání došlo k porušení práva stěžovatele na presumpci nevinu chráněné čl. 6 odst. 2 Úmluvy

Závěry Kolegia: Kolegium vzalo na vědomí závěry Soudu ohledně porušení zásady presumpce nevinu ve způsobu odůvodnění zamítnutí žádosti o náhradu škody za trestní stíhání, které bylo zastaveno z důvodu promlčení. Vyjádřilo přání být dále informováno o výsledcích analýzy kanceláře vládního zmocněnce o šíři uvedeného problému a případných návrzích obecných opatření k zamezení opětovného porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy ze strany civilních soudů.

Transgender Europe a ILGA-Europe proti České republice

Rozhodnutí Výboru: dne 15. května 2018 Výbor shledal, že podmíněním právního uznání změny pohlaví podstoupením sterilizace Česká republika porušuje čl. 11 odst. 1 Evropské sociální charty.

Závěry Kolegia: Kolegium vyjádřilo hluboké znepokojení, že v návaznosti na nález Ústavního soudu nebyl předložen vládní návrh novely příslušných zákonů a vyzvalo vládu, aby bylo ještě v tomto volebním období nalezeno legislativní řešení úřední změny pohlaví, které zabraní právní nejistotě a zároveň bude respektovat mantinely plynoucí z judikatury Soudu. Ty zahrnují zákaz podmíněním úřední změny pohlaví takovým zákrokem či léčbou, které by s vysokou pravděpodobností mohly vést ke sterilitě, povinnost zavést za účelem úřední změny pohlaví rychlé, dostupné a transparentní řízení, a požadavek nastavení právní úpravy tak, aby byla dostatečně přesná a detailní, čímž se eliminuje možnost svévolného rozhodování orgánů aplikace práva o žádostech o úřední změnu pohlaví.

Užitečné odkazy

**HUDOC – databáze
judikatury ESLP**
<http://hudoc.echr.coe.int/>

**Evropský soud
pro lidská práva**
<http://www.echr.coe.int/>

**Česká databáze vybraných
rozsudků a rozhodnutí ESLP**
<http://mezisoudy.cz/>

**Přehled všech vydání
Zpravodaje KVZ**
<https://mezisoudy.cz/zpravodaj-kvz>

Veřejný ochránce práv
<http://www.ochrance.cz/>

**Nejvyšší soud
České republiky**
<http://www.nsoud.cz/>

**Ústavní soud
České republiky**
<http://www.usoud.cz/>

**Databáze rozhodnutí
smluvních orgánů OSN**
<http://www.ohchr.org/en/>

Rada Evropy
<http://www.coe.int/>

Nejvyšší správní soud
<http://www.nssoud.cz/>

Databáze judikatury web: mezisoudy.cz

Kontakt:

Kancelář vládního zmocněnce
pro zastupování ČR před ESLP
Ministerstvo spravedlnosti
Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
kvz@mzp.gov.cz, www.justice.cz

Úvodní fotografie: © Paulgrecaud | Dreamstime.com
Fotografie u Slova úvodem © Vladimír Janoušek Pysk
Fotografie u Slova závěrem © Jana Martinková

Zpravodaj KVZ: vydává Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti.

Autoři anotací (v abecedním pořadí): Anna Beránková (NSS), Nikola Burdová (KVZ), Anna Čermáková (NS), Jakub Drahorád (KVZ), Petra Havlíková (ÚS), Eliška Hronová (KVZ), Martina Šiváková (KVZ), Miroslav Kaštyl (KVZ), Marie Křmencová (KVOP), Eva Petrová (KVZ), Klára Štěpánková (KVZ), Tereza Žuffová-Kunčová (KVZ).

Obsah Zpravodaje: Jana Martinková.

Slovo závěrem

V posledním čtvrtletí roku 2024 Soud ve vztahu k **České republice** přijal sedm rozsudků a rozhodnutí. Ve věci **Machalický proti České republice** shledal Soud porušení **presumpce nevinny** podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy, neboť v řízení o náhradu škody za trestní stíhání připsaly civilní soudy v odůvodnění svých rozhodnutí stěžovateli odpovědnost za spáchání trestné činnosti, přestože jeho trestní stíhání bylo zastaveno z důvodu promlčení. Případ **Veselý proti České republice** se týkal **výše náhrady nemajetkové újmy způsobené lékařským zákrokem** provedeným *non lege artis* a Soud v něm rozhodl o porušení článku 8 Úmluvy. Ve věci **Y proti České republice** došlo dle Soudu k porušení článků 3 a 8 Úmluvy v souvislosti s nedostatečnou reakcí státu na tvrzené **sexuální zneužívání** stěžovatelky římskokatolickým knězem. Stížnost ve věci **S. proti České republice** nastolila otázku ohledně **přiměřených úprav ve vzdělávání pro dítě s autismem** a Soud zde konstatoval neporušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1. Ve věci **Rybářství Třeboň a.s. a Rybářství Třeboň Hld. a.s. proti České republice** se Soud zabýval **odnětím privatizovaného majetku** bez náhrady, přičemž dospěl k závěru o neporušení majetkových práv stěžovatelek podle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Stejného práva se týkal i případ **Dopravní rozvojové středisko ČR a.s. proti České republice**, kde Soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou stížnost, v níž stěžovatelka namítala, že vnitrostátní orgány bez náhrady omezily výkon jejího vlastnického práva k pozemku získanému ve veřejné dražbě, a to **zřízením veřejně přístupné účelové komunikace** přes tento pozemek. A nakonec ve věci **Kadlec proti České republice** Soud rovněž odmítl pro zjevnou neopodstatněnost stížnost, kde stěžovatel namítal porušení čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy kvůli tomu, že v trestním řízení proti němu vnitrostátní soudy nepředvolaly jím navrženého svědka, přestože **použily jako důkaz facebookovou a e-mailovou konverzaci** s tímto svědkem.

Z judikatury Soudu proti **jiným státům** za poslední čtvrtletí zmiňme například rozsudek ve věci **Hasmik Khachatryan proti Arménii**, kde Soud poprvé vyslovil, že článek 3 Úmluvy ukládá státům pozitivní závazek **umožnit obětem domácího násilí žádat náhradu nemajetkové újmy** přímo od pachatele nebo nepřímo od státu. V této souvislosti Soud poukázal na to, že povinnosti státu v této oblasti nelze omezit pouze na ochranu obětí domácího násilí, vyšetřování těchto případů a trestání pachatelů. To všechno totiž nemůže plnohodnotně odstranit psychické dopady domácího násilí na oběti, ani jim prakticky napomocť při uzdravení se z této zkušenosti. Až umožnění domáhat se náhrady nemajetkové újmy znamená zohlednění plného rozsahu dopadů domácího násilí na oběti.

Případ **M. Ş. D. proti Rumunsku** se týkal tzv. **revenge porn**, tj. zveřejňování intimních snímků a videí oběti online jako projevu msty ze strany bývalého partnera po rozchodu. Soud zde zdůraznil, že v případech závažnějších dopadů na oběť vyžaduje článek 8 Úmluvy u takového jednání trestněprávní reakci státu; civilní nestačí. V projednávané věci navíc státní zástupce v rozhodnutí o odložení věci poukazoval na to, že jelikož stěžovatelka posílala podezřelému své fotografie v „necudných pózách“, do značné míry sama přispěla k tomu, aby se jejich vztah posunul do „vyhroceně sexuální“ podoby. Soud k tomu uvedl, že takové úvahy neměly mít ve skutečnosti žádnou relevanci pro posouzení případné trestní odpovědnosti podezřelého, a způsobily ve svém důsledku sekundární viktimizaci oběti.

Rovněž ukazují, že žalovaný stát zjevně neškolí příslušné úřední osoby v oblasti vhodného přístupu k obětem sexuální trestné činnosti.

Ve věci [Svrtan proti Chorvatsku](#) se Soud na poli článku 2 Úmluvy zabýval případem, kdy policie obdržela anonymní oznámení, že na veřejnosti se pohybuje nebezpečný ozbrojený muž. Ten nakonec neúmyslně zastřelil dítě. Dle Soudu nevznikla povinnost státu přijmout operativní opatření na ochranu dítěte, jelikož jeho smrt byla nepředvídatelná a příslušné orgány nevěděly ani nemohly vědět o bezprostředním a reálném ohrožení jeho života. Pochybily však stran nepřijetí systému přiměřených a účinných **záruk pro zabránění zneužití střelných zbraní v soukromých rukou**.

Věc [Clipea a Grosu proti Moldavsku](#) poskytla Soudu možnost vyjádřit se nejen k materiálním podmínkám v psychiatrické nemocnici, ale také k vyšetřování tvrzení pacientů o špatném zacházení. Soud zdůraznil, že výpovědi pacientů byly orgány označeny za nevěrohodné toliko s odkazem na jejich intelektové postižení, a byla tak dána přednost opačným výpovědím lékařů, kteří ale byli ve věci osobně zainteresováni. Nebyla provedena ani jiná opatření k ověření skutkového stavu. Ve světle uvedeného Soud shledal porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 3 z důvodu **systémového diskriminačního přístupu státních orgánů k osobám s poruchami intelektu**.

Ve věci [Souroullas Kay a Zannettos proti Kypru](#) se jednalo o odsouzení stěžovatelů za majetkovou trestnou činnost založené v rozhodující míře na výpovědi spolupachatele, s nímž státní orgány neuzavřely žádnou dohodu, ale který následně nebyl stíhán. Soud zde shrnul kritéria, která bere v potaz při posuzování celkové spravedlivosti řízení, v němž došlo k **využití výpovědi spolupachatele**.

A konečně případ [Hellgren proti Finsku](#) vnesl otázku tzv. **selektivní stávky**, tj. práva odborů a jejich členů omezit stávku na právo odmítnout vykonávat část povinností stanovených v pracovní smlouvě a zachovat si nárok na mzdu za realizaci zbylých povinností. Stěžovatelka pracovala na poště, kde především roznášela zásilky a příležitostně také zaučovala nové zaměstnance. Dva dny po sobě ráno sice přišla do práce, aby roznášela zásilky, avšak odmítla pokyn nadřízeného zaučovat nové zaměstnance najaté přes externí agenturu. Poštovní odborová organizace totiž přijala rozhodnutí, že externě najatí zaměstnanci by neměli být zaučováni. Nadřízený stěžovatelku po oba dny poslal domů a za tuto dobu jí nebyla vyplacena mzda. V následném soudním řízení proti zaměstnavateli neuspěla. Dle Soudu zde nedošlo k porušení článku 11 Úmluvy, neboť uvedený postup nevybočil z prostoru státu pro uvážení a odborová svoboda jako taková byla zachována.

Více v příštím Zpravodaji nebo v naší nové databázi judikatury Soudu v českém jazyce dostupné na adrese <https://mezisoudy.cz/databaze-judikatury>.

Jana Martinková,
Kancelář vládního zmocněnce